

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Erasmus School of Economics

Bachelorscriptie Fiscale Economie

De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling getoetst.

Naam: Youssef Errami

Studentnummer: 498513

Begeleider: drs. M.T.E. Robben

Tweede beoordelaar: mr. R.B.N. van Ovost

Datum: 13-07-2021

Het geschrevene in deze scriptie is de opvatting van de auteur en niet noodzakelijk die van de begeleider, tweede beoordelaar, Erasmus School of Economics of Erasmus Universiteit Rotterdam.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Introductie	4
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Toetsingskader	6
1.3.1 Doeltreffendheid	6
1.3.2 Proportionaliteit	6
1.3.3 Neutraliteit	7
1.3.4 Weging van de beginselen	7
1.4 Afbakening	8
1.5 Opbouw	8
2. Deelnemingsvrijstelling en liquidatieverliesregeling	9
2.1 Inleiding	9
2.2 De deelnemingsvrijstelling	9
2.2.1 Doel van de deelnemingsvrijstelling	9
2.2.2 Kwalificatie als deelneming	9
2.2.3 Vrij te stellen voordelen	11
2.3 De liquidatieverliesregeling	11
2.3.1 Het opgeofferde bedrag	12
2.3.2 De liquidatie-uitkeringen	13
2.4 Bevindingen	14
3. De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Territoriale en kwantitatieve voorwaarde	15
3.2.1 Territoriale voorwaarde	15
3.2.2 Kwantitatieve voorwaarde	16
3.2.3 Franchise	18
3.2.4 Toetsingsperiode	18
3.2.5 Doorkijkbepaling	19
3.3 Temporele voorwaarde en de temporele doorkijkbepaling	20
3.3.1 Temporele voorwaarde	20
3.3.2 Temporele doorkijkbepaling	21

3.4 Bevindingen	22
4. Toetsing van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling	24
4.1 Inleiding	24
4.2 Doeltreffendheid van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling	24
4.2.1 Doel 1	24
4.2.1.1 Doel 1: territoriale voorwaarde & franchise	25
4.2.1.2 Doel 1: kwantitatieve voorwaarde	28
4.2.2 Doel 2	29
4.2.3 Doeltreffendheid: bevindingen	29
4.3 Proportionaliteit van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling	30
4.3.1 Proportionaliteit van de territoriale voorwaarde	30
4.3.2 Proportionaliteit van de kwantitatieve voorwaarde	31
4.3.3 Proportionaliteit van de toetsingsperiode	31
4.3.4 Proportionaliteit van de temporele voorwaarde	32
4.3.5 Proportionaliteit: bevindingen	32
4.4 Neutraliteit van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling	33
4.4.1 Neutraliteit van de territoriale en kwantitatieve voorwaarde	33
4.4.2 Neutraliteit van de temporele voorwaarde	33
4.4.3 Neutraliteit: bevindingen	34
4.5 Bevindingen	34
5. Alternatieven	36
5.1 Inleiding	36
5.2 Nieuwe territoriale voorwaarde	36
5.2.1 Laagbelaste en non-coöperatieve jurisdicties	36
5.2.2 Voorstel	37
5.3 Maximale verliesverrekening	38
5.3.1 Voorstel	39
5.4 Bevindingen	41
6. Conclusie	43
Literatuurlijst	46

1. Inleiding

1.1 Introductie

In 2018 verschenen er in diverse media berichten dat een Nederlandse multinational geen winstbelasting zou betalen in Nederland.¹ Dit zou mede het gevolg zijn van het gebruik van de liquidatieverliesregeling, als geregeld in art. 13d Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (hierna Wet Vpb 1969). In reactie hierop dienden de Tweede Kamerleden Leijten, Nijboer en Snels een initiatiefwetsvoorstel in om de liquidatieverliesregeling in te perken. In de Memorie van Toelichting (hierna: MvT) bij het wetsvoorstel gaven zij aan dat dit wetsvoorstel een dam beoogde op te werpen tegen de uitholling van de Nederlandse belastinggrondslag, zoals in hun ogen ook het geval was bij Nederlandse multinationals.

Dat initiatiefwetsvoorstel bevatte een drietal nieuwe beperkingen van de liquidatieverliesregeling, te weten: een materiële beperking, een territoriale beperking en een temporele beperking. De materiële beperking hield in dat om in aanmerking te komen voor de liquidatieverliesregeling, de moedervennootschap een kwalificerend belang zou moeten hebben in de te liquideren dochtervennootschap. Als kwalificerend belang werd in het voorstel een belang bedoeld van meer dan 25% in het nominaal gestorte aandelenkapitaal, of als de belastingplichtige kan laten zien dat hij invloed heeft op de besluitvorming van de dochtervennootschap. De territoriale beperking diende ervoor te zorgen dat alleen de verliezen die voortvloeiden uit een liquidatie van een deelneming in Nederland, de Europese Unie of in een lidstaat van de Europese Economische Ruimte in aanmerking zouden kunnen worden genomen. Zowel de materiële als de territoriale beperking zouden pas in werking treden indien het liquidatieverlies hoger was dan de in het initiatiefwetsvoorstel genoemde doelmatigheidsfranchise van € 1.000.000. Blijkens de MvT bij het initiatiefwetsvoorstel was deze franchise vooral bedoeld om de regeling uitvoerbaar te maken voor de Belastingdienst en het bedrijfsleven. De temporele beperking zag op het aan banden leggen van de mogelijkheid voor belastingplichtigen om zelf het moment van verliesneming te bepalen. Het liquidatieverlies zou nu genomen moeten worden binnen drie kalenderjaren na afloop van het jaar waarin de dochtervennootschap is gestaakt dan wel een besluit daartoe is genomen. Tegenbewijs zou mogelijk zijn, indien de belastingplichtige aannemelijk zou maken dat er zakelijke motieven ten grondslag liggen aan het later nemen van het liquidatieverlies. Indien niet aan deze voorwaarde werd voldaan, kon het gehele liquidatieverlies niet genomen worden. Dit is dus anders dan bij de franchise.

¹ Trouw 2018.

Het kabinet heeft het grootste gedeelte van het initiatiefwetsvoorstel overgenomen in de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling die op 1 januari 2021 is ingegaan.² De grootste verandering is dat de franchise is verhoogd naar € 5 miljoen. Daarnaast geldt voor de territoriale en de materiële beperking nu een toetsingsperiode. Dit houdt in dat vijf kalenderjaren direct voorafgaand aan de voltooiing van de vereffening van de dochtermaatschappij moet zijn voldaan aan de territoriale en materiële beperking. Naast deze beperkingen zijn er ook een aantal doorkijkbepalingen in de nieuwe regeling opgenomen. Deze worden later besproken.

1.2 Probleemstelling

Zoals in de inleiding benoemd, is de liquidatieverliesregeling van art. 13d Wet Vpb 1969 flink veranderd. De bepaling is qua omvang groter geworden en is ook een stuk complexer geworden door de beperkingen en toets momenten. Blijkens de MVT acht het kabinet dit nodig om de doelen van het wetsvoorstel te bereiken. De doelen die genoemd worden zijn: het niet langer mogelijk zijn voor belastingplichtigen om het tijdstip waarop een liquidatie- of stakingsverlies wordt genomen willekeurig te plannen en de belastingheffing over winsten van multinationals evenwichtiger maken.³ In hoeverre worden deze doelen echter middels de nieuwe wet bereikt? En stel dat de doelen worden bereikt, in hoeverre is de bepaling dan proportioneel? De bepaling is namelijk complex en de vraag is dan ook of de baten opwegen tegen de lasten voor zowel de overheid als de belastingplichtigen. Een ander belangrijk punt is of de bepaling ongewenste gedragsreacties oproept bij belastingplichtigen. In een rapport van 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' wordt namelijk aangegeven dat een economisch efficiënt belastingstelsel de keuzes van burgers en bedrijven zo min mogelijk beïnvloedt.⁴ Is dit wel het geval met het nieuwe wetsvoorstel?

In deze scriptie zal worden onderzocht in hoeverre de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling voldoet aan de voor deze scriptie relevante belastingbeginselen, zijnde doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit. Verder wordt bekeken of er een beter alternatief is wat meer voldoet aan de voor deze scriptie relevante belastingbeginselen, indien blijkt dat de nieuwe wet hier niet aan voldoet. De onderzoeksvraag luidt daarom als volgt:

'In hoeverre voldoet de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling aan de voor dit onderzoek relevante belastingbeginselen en is er een beter alternatief?'

² Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 2.

³ Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3, p.1.

⁴ De Nederlandse belastingmix, bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 32 140, nr.71, p.4.

Om een antwoord op de onderzoeksvraag te kunnen geven, zullen de volgende deelvragen worden uitgewerkt:

1. Hoe werkt de deelnemingsvrijstelling in het algemeen en hoe verhoudt de liquidatieverliesregeling zich daartoe?
2. Hoe werkt de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling uit?
3. In hoeverre voldoet de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling aan de voor dit onderzoek relevante belastingbeginselen (doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit)?
4. Is er een beter alternatief dat meer aan de genoemde belastingbeginselen voldoet?

De wetwijziging heeft veel stof doen opwaaien. Zo was bijvoorbeeld de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs kritisch tegenover de wijziging.⁵ In deze scriptie zal geprobeerd worden in te gaan op onder andere deze kritieken. Daarnaast zal worden geprobeerd een beter alternatief voor te stellen. Dit maakt het onderzoek relevant.

1.3 Toetsingskader

De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling zal in dit onderzoek worden getoetst aan de voor dit onderzoek relevante belastingbeginselen, zijnde doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit. Deze beginselen zullen hieronder nader worden toegelicht.

1.3.1 Doeltreffendheid

In de nota Zicht op wetgeving wordt aangegeven dat een wet doeltreffend is als de betreffende wet tot verwezenlijking van de door de wetgever beoogde doelstellingen leidt.⁶ De toets met betrekking tot doeltreffendheid die voor deze scriptie dan ook relevant is, is of de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling tot een verwezenlijking van de door de wetgever beoogde doelstellingen zal leiden. De doelen die genoemd worden in de MvT zijn: het niet langer mogelijk zijn voor belastingplichtigen om het tijdstip waarop een liquidatie- of stakingsverlies wordt genomen willekeurig te plannen en de belastingheffing over winsten van multinationals evenwichtiger maken.⁷

1.3.2 Proportionaliteit

Proportionaliteit zal in deze scriptie vooral juridisch worden opgevat. Dit betekent dat er gekeken zal worden of middels de nieuwe wet meer doel wordt getroffen dan beoogt door de wetgever. In dat

⁵ NOB (2020), Betreft reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op het wetsvoorstel Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.

⁶ *Kamerstukken II* 1990/91, 22008, nr. 1, p. 25.

⁷ *Kamerstukken II* 2020/21, 35 568, nr. 3, p.1.

geval is er sprake van overkill: de belastingplichtigen worden dan onnodig hard geraakt en de nieuwe wet staat dan niet meer in verhouding met de achterliggende doelstellingen. In paragraaf 1.3.4 wordt hier nader op ingegaan.

1.3.3 Neutraliteit

Dit beginsel geeft aan of de nieuwe beperkingen een gedragsreactie oproept bij belastingplichtigen: gaan belastingplichtigen nu andere keuzes maken door de nieuwe beperkingen? Mocht dit het geval zijn, dan zou dit namelijk ongewenst zijn. In een rapport van 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' wordt namelijk aangegeven dat een economisch efficiënt belastingstelsel de keuzes van burgers en bedrijven zo min mogelijk beïnvloedt.⁸

1.3.4 Weging van de beginselen

Om tot een conclusie te kunnen komen, moet de verhouding tussen de beginselen onder elkaar worden vastgesteld: welk beginsel zal doorslaggevend zijn bij het komen tot een conclusie?

In de economische literatuur wordt in het algemeen aangenomen dat belastingen verstorend zijn voor de economie. Belastingen verstoren namelijk economische keuzes waardoor er een 'excess burden' ontstaat, een welvaartsverlies bovenop de belastinginkomsten.⁹ De wetgever heft belastingen en heeft het wel als doel om de keuzes van belastingplichtigen bij het heffen van belastingen zo min mogelijk te beïnvloeden, maar in de praktijk zal dit dus moeilijk te bereiken zijn. Daarom zal in deze scriptie worden gekeken naar, gegeven dat belastingen worden geheven, in hoeverre de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling zo neutraal mogelijk uitwerkt.

De beginselen doeltreffendheid en proportionaliteit liggen meer in elkaars verlengde. Als de nieuwe beperkingen namelijk meer doel treffen dan de wetgever heeft beoogt, dan zal de wet ook niet proportioneel zijn. Er is dan sprake van overkill, waardoor de lasten van de wet onnodig hoger zijn dan de baten. Er worden dan meer liquidaties getroffen dan nodig is volgens de doelen van de wetgever, waardoor een deel van de belastingplichtigen onnodig wordt getroffen door de regeling. Omdat deze beginselen meer met elkaar verwervend zijn, zullen zij bij het toetsen van Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling op een gelijk voetstuk worden geplaatst: ze hebben een gelijk gewicht in het toetsingskader.

Bij neutraliteit wordt dus gekeken in hoeverre de keuzes van belastingplichtigen worden beïnvloed en bij doeltreffendheid en proportionaliteit wordt gekeken of de belastingplichtigen 'harder' worden

⁸ De Nederlandse belastingmix, bijlage bij *Kamerstukken II 2019/20*, 32 140, nr.71, p.4.

⁹ H.S. Rosen & T. Gayer, *Public Finance*, New York: McGraw Hill 2010, p.329.

getroffen dan nodig. Omdat mijns inziens alle beginselen even evident zijn, zal er sprake zijn van nevenschiktheid: alle beginselen hebben een gelijk gewicht bij de toetsing in deze scriptie.

1.4 Afbakening

De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling ziet, zoals de naam ook zegt, op een beperking op zowel de liquidatieverliesregeling van art. 13d Wet Vpb 1969 als de stakingsverliesregeling van art. 15i Wet Vpb 1969. Dit onderzoek richt zich op de liquidatieverliesregeling. Daarom zal in deze scriptie niet worden ingegaan op de stakingsverliesregeling.

1.5 Opbouw

Dit onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van literatuur. In hoofdstuk 2 zal de eerste deelvraag worden beantwoord. Deze deelvraag is relevant om begrip te krijgen van de liquidatieverliesregeling en de positionering van deze regeling binnen de deelnemingsvrijstelling. In hoofdstuk 3 wordt de tweede deelvraag uitgewerkt. Om een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, is het van belang de wetswijziging in detail te bestuderen. In hoofdstuk 4 wordt de derde deelvraag beantwoord. Hier zullen de verschillende facetten van de nieuwe wet worden getoetst aan het toetsingskader. In hoofdstuk 5 wordt de vierde deelvraag beantwoord. Hier wordt gekeken of er een beter alternatief is voor de wetswijziging. Tot slot volgt in hoofdstuk 6 de conclusie en daarmee een antwoord op de hoofdvraag.

2. Deelnemingsvrijstelling en liquidatieverliesregeling

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal de ratio en de werking van de deelnemingsvrijstelling van art. 13 Wet Vpb 1969 kort worden uitgelegd. Daarnaast zal de liquidatieverliesregeling van art. 13d Wet Vpb 1969 worden behandeld zonder de nieuwe beperkingen van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling. Dit wordt gedaan om de werking achter de regeling te begrijpen en om te begrijpen wat er wordt beperkt door de nieuwe wet. Dit zal een essentiële basis vormen om tot een antwoord te komen op de hoofdvraag. De deelvraag die in dit hoofdstuk wordt beantwoord luidt: 'Hoe werkt de deelnemingsvrijstelling in het algemeen en hoe verhoudt de liquidatieverliesregeling zich daartoe?'

2.2 De deelnemingsvrijstelling

In deze paragraaf wordt de deelnemingsvrijstelling besproken. Daartoe zal eerst het doel van de vrijstelling worden besproken. Daarna zullen de twee belangrijkste concepten uit art. 13 Wet Vpb 1969 worden besproken: kwalificatie als deelneming en de vrij te stellen voordelen.

2.2.1 Doel van de deelnemingsvrijstelling

De deelnemingsvrijstelling is geregeld in art. 13 Wet Vpb 1969. De ratio achter deze vrijstelling is om economisch dubbele belasting te voorkomen. Van economisch dubbele belasting is sprake wanneer een zelfde object, in dit geval winst, bij meerdere subjecten wordt belast. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een dochtermaatschappij een dividend uitkeert aan haar moedermaatschappij. De winst die door de dochtermaatschappij is behaald waarmee dit dividend wordt betaald, is al betrokken in de heffing. Het dividend vormt bij de moedermaatschappij een opbrengst die ook in de heffing wordt betrokken. Zo wordt een winst eerst bij de dochtermaatschappij belast en wordt de netto-uitkering ervan, dus na aftrek van de winstbelasting, vervolgens belast bij de moedermaatschappij. Deze vorm van dubbele belasting heeft de wetgever in veel gevallen willen voorkomen middels de deelnemingsvrijstelling. Het beginsel wat hieraan te grondslag ligt, is het ne-bis-in-idembeginsel.¹⁰

2.2.2 Kwalificatie als deelneming

Om in aanmerking te komen voor de deelnemingsvrijstelling, moet er ingevolge art. 13, lid 1 Wet Vpb 1969 sprake zijn van een deelneming. Wat een deelneming is, wordt vervolgens uitgewerkt in lid 2 van het genoemde artikel. De hoofdregel is dat sprake moet zijn van een belang van ten minste 5% in het nominaal gestorte aandelenkapitaal van de dochtermaatschappij. Verder wordt in lid 2 geregeld

¹⁰ dr. R.P. van den Dool, prof.dr.mr. G.W.J.M. Kampschöer RA, drs. M. Nieuweboer, R.C. de Smit MSc & drs. H.A. Vollebregt MDR, *Compendium vennootschapsbelasting*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, p.197.

wanneer sprake is van een deelneming bij een fonds voor gemene rekening, een coöperatie/vereniging en een open commanditaire vennootschap.

Als eenmaal sprake is van een deelneming volgens de hoofdregel, worden ingevolge art. 13, lid 4, Wet Vpb 1969 winstbewijzen en schuldvorderingen als bedoeld in art. 10, lid 1, onderdeel d, Wet Vpb 1969 meegesleept in de deelneming. Dit betekent dat deze twee onderdelen onder de deelnemingsvrijstelling vallen en vrijgesteld zijn. Concreet betekent dit bijvoorbeeld voor de genoemde schuldvorderingen dat een verlies hierop, omdat de schuldenaar bijvoorbeeld niet meer in staat is te betalen, niet aftrekbaar is.

Naast het 5%-criterium wordt in art. 13, lid 9, Wet Vpb 1969 en verder nog eisen gesteld aan de deelneming. Ingevolge dit lid is de deelnemingsvrijstelling niet van toepassing als de deelneming wordt gehouden als belegging. Een deelneming wordt als belegging gehouden indien deze wordt aangehouden met het oog op het verkrijgen van een rendement dat bij normaal vermogensbeheer kan worden verwacht.¹¹ Wel is hierop weer een uitzondering waardoor er wel sprake is van de deelnemingsvrijstelling, namelijk als er sprake is van een kwalificerende beleggingsdeelneming. Wanneer sprake is van een kwalificerende beleggingsdeelneming, is geregeld in art. 13, lid 11, Wet Vpb 1969. Dit is het geval als het lichaam is onderworpen aan een belasting naar de winst die resulteert in een naar Nederlandse begrippen reële heffing. Onder een reële heffing wordt een 10%-statutair tarief zonder bijzondere grondslangafwijkingen verstaan.¹² Verder moeten de bezittingen van het lichaam onmiddellijk of middellijk doorgaans voor minder dan de helft bestaan uit laagbelaste vrije beleggingen. Wat laagbelaste vrije beleggingen zijn wordt uitgewerkt in lid 12 en 13. Als voldaan is aan beide criteria dan is sprake van een kwalificerende beleggingsdeelneming en is de deelnemingsvrijstelling van toepassing.

Hetgeen hierboven is besproken is de hoofdregel voor het al dan niet sprake zijn van een deelneming. Hierna volgen twee uitzonderingen voor gevallen waarin er volgens de hoofdregel geen deelneming is en ingevolge deze bepalingen wel. In art. 13, lid 5, Wet Vpb 1969 is de zogeheten 'meetrekregeling' uitgewerkt. Deze bepaling zorgt ervoor dat in gevallen waarin geen sprake is van een deelneming op basis van de hiervoor uiteengezette hoofdregel toch alsnog sprake kan zijn van een deelneming. Dit is bijvoorbeeld het geval als een met de belastingplichtige verbonden lichaam een deelneming heeft in een entiteit en de belastingplichtige zelf een belang heeft in dezelfde entiteit maar geen deelneming. Of als de entiteit op zichzelf verbonden is met de belastingplichtige. In deze gevallen kwalificeert het belang alsnog als deelneming, al is dat belang kleiner dan 5%, en kan de deelnemingsvrijstelling dus

¹¹ *Kamerstukken II 2009/10, 32 129, nr. 3, p.58.*

¹² *Kamerstukken II 2009/10, 32 129, nr. 3, p.62.*

van toepassing zijn. Wanneer sprake is van verbondenheid, staat beschreven in art. 10a, lid 4, Wet Vpb 1969. Dit is kortgezegd het geval wanneer er sprake is van minimaal een derde belang: dit kan zowel tussen dochter en moeder, tussen moeder en dochter en tussen zustermaatschappijen. Naast deze meer kwantitatieve uitzondering is er ook een meer tijdsruimtelijke uitzondering die opgenomen is in art. 13, lid 16, Wet Vpb 1969. Als een belastingplichtige langer dan een jaar onafgebroken een deelneming heeft en op enig moment dit niet meer heeft omdat hij niet meer voldoet aan het 5%-criterium van de hoofdregel, dan blijft de deelnemingsvrijstelling nog voor een periode van drie jaar verplicht van toepassing. Eventuele winsten in deze periode zijn dan vrijgesteld, zelfs al is er geen sprake meer van een deelneming. Als de belastingplichtige een deelneming had op grond van de meetregel, dan geldt deze regel niet omdat in lid 16 expliciet staat omschreven dat het om een deelneming op grond van lid 2 en 3 moet gaan.

De hierboven genoemde deelnemingsvrijstelling kwalificaties zijn van belang bij het bepalen of de liquidatieverliesregeling van toepassing is. Als iets namelijk niet onder de deelnemingsvrijstelling valt, bijvoorbeeld een niet-kwalificerende beleggingsdeelneming, dan is de liquidatieverliesregeling niet van toepassing. In dat geval kan een verlies op een belegging direct genomen worden en zijn winsten belast. Voor een nadere uitwerking van de werking van de liquidatieverliesregeling, zie paragraaf 2.3.

2.2.3 Vrij te stellen voordelen

De hoofdregel bij de deelnemingsvrijstelling is dat voordelen uit hoofde van een deelneming buiten aanmerking blijven bij het bepalen van de winst. Het begrip 'voordelen' is een ruim begrip. Het meest voor de hand liggende voorbeeld is dividend dat door de moedermaatschappij wordt ontvangen van de dochtermaatschappij. Maar het kan bijvoorbeeld ook gaan om een voordeel behaald met de vervreemding van het aandelenbelang of een verkapt dividend waarbij een bevoordelingsbedoeling is van de dochtermaatschappij richting de moedermaatschappij. (Daarnaast zijn er nog vele andere voordelen, zoals bijvoorbeeld inkoop van eigen aandelen en herwaarderingswinsten, die onder de bepaling vallen.) Verder worden met voordelen zowel positieve als negatieve voordelen bedoeld. Zo zal een verlies met betrekking tot de aandelen in de dochtermaatschappij, bijvoorbeeld een afwaarderingsverlies of een verkoopverlies, niet aftrekbaar zijn bij de moedermaatschappij.

2.3 De liquidatieverliesregeling

Zoals in paragraaf 2.2 besproken, blijven door de deelnemingsvrijstelling zowel positieve als negatieve voordelen buiten aanmerking bij het bepalen van de winst. Dit zorgt er dus voor dat een eventueel verlies bij een dochtermaatschappij niet aftrekbaar is op het niveau van de moedermaatschappij. De liquidatieverliesregeling van art. 13d Wet Vpb 1969 vormt hier echter een belangrijke uitzondering op. In lid 1 van dit artikel staat namelijk dat de deelnemingsvrijstelling geen toepassing vindt ten aanzien

van een verlies op een deelneming dat tot uitdrukking komt nadat het lichaam waarin de belastingplichtige deelneemt is ontbonden (liquidatieverlies). In lid 5 is geregeld hoe de liquidatieverliesregeling uitwerkt: het wordt gesteld op het bedrag waarmee het door de belastingplichtige voor de deelneming opgeofferde bedrag het totaal van de liquidatie-uitkeringen overtreft. De ratio achter deze regeling is dat eventuele verliezen die door een te liquideren dochteronderneming zijn geleden en nergens meer aftrekbaar zijn, verdampt dreigen te geraken. Door deze regeling is het echter mogelijk om deze verliezen, al dan niet in een andere vorm, op het niveau van de moedermaatschappij in aanmerking te nemen. Het liquidatieverlies op zich houdt kwantitatief gezien niet direct verband met de verliezen van de dochtermaatschappij. Het is dus niet zo dat de verliezen van de dochter direct door de moeder genomen kunnen worden. De verliezen worden echter vertaald naar het liquidatieverlies wat gesteld wordt op het bedrag waarmee het door de belastingplichtige voor de deelneming opgeofferde bedrag het totaal van de liquidatie-uitkeringen overtreft. De grondgedachte van de liquidatieverliesregeling correspondeert dus niet met de werkelijke manier van liquidatieverlies nemen. Dit neemt echter niet weg dat het idee achter de regeling op zich wel wordt verklaard door het in aanmerking kunnen nemen van de verliezen van de te liquideren dochtermaatschappij op het niveau van de moedermaatschappij.¹³

In het vervolg van deze paragraaf wordt nader ingegaan op de twee belangrijke facetten die genoemd zijn in art. 13d, lid 5, Wet Vpb 1969: het opgeofferde bedrag en de liquidatie-uitkeringen.

2.3.1 Het opgeofferde bedrag

Een definitie van het opgeofferde bedrag is niet opgenomen in art. 13d Wet Vpb 1969. In diverse kamerstukken is echter wel een definitie gegeven.¹⁴ Het bedrag kan gesteld worden op de historische kostprijs van de deelneming minus, indien van toepassing, meegekocht dividend, plus eventuele latere (informele) kapitaalstortingen. Van meegekocht dividend is sprake indien de dochtermaatschappij ten tijde van de verwerving al beschikte over winstreserves en deze kort na de verwerving uitkeert aan de nieuwe aandeelhouder. Goedkoopmansgebruik eist dan dat dit 'dividend' wordt afgeboekt op de kostprijs. De moedermaatschappij had hier als het ware bij de verwerving voor betaald en krijgt dat nu terug.¹⁵

In tegenstelling tot meegekocht dividend, verhogen kapitaalstortingen het opgeofferd bedrag. Bij de kapitaalstortingen dient er ook rekening te worden gehouden met de fiscale herkwalificatie regels van vreemd vermogen naar eigen vermogen. Dit komt bijvoorbeeld naar voren in het Unilever arrest waar

¹³ dr. R.P. van den Dool, prof.dr.mr. G.W.J.M. Kampschöer RA, drs. M. Nieuweboer, R.C. de Smit MSc & drs. H.A. Vollebregt MDR, *Compendium vennootschapsbelasting*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, p.257.

¹⁴ Zie bijvoorbeeld *Kamerstukken II 1986/87*, 19 968, nr. 3, p.5.

¹⁵ dr. A.W. Hofman, 'Meegekocht dividend', *Cursus belastingrecht*, Vpb.2.4.4.E.c, 27-03-2021.

sprake was van een bodemloze put lening. De Hoge Raad oordeelde dat deze lening moest worden omgezet in eigen vermogen. Een gevolg hiervan was dat de kostprijs van de dochteronderneming moest worden verhoogd met het bedrag van die bodemloze put lening.¹⁶ Daarnaast volgt uit de jurisprudentie dat ook een onzakelijke lening aan de dochteronderneming, waarbij een eventueel afwaarderingsverlies niet aftrekbaar is, het opgeofferde bedrag verhoogt.¹⁷

Verder worden in art. 13d, lid 5, Wet Vpb 1969 nog andere facetten benoemd die het opgeofferde bedrag verhogen. Dit zijn bijvoorbeeld de bedragen die met betrekking tot vorderingen op de deelneming ingevolge art. 13b of 13ba, vijfde, negende of tiende lid Wet Vpb 1969 tot de winst zijn gerekend. In onderdeel b, c en d van lid 5 worden nog andere facetten benoemd die het opgeofferde bedrag verhogen. Die blijven hier verder onbesproken.

2.3.2 De liquidatie-uitkeringen

Als een vennootschap wordt geliquideerd, kunnen er liquidatie-uitkeringen gedaan worden die ten goede komen aan de moedermaatschappij. Ingevolge art. 13d, lid 5, Wet Vpb 1969 zou het in aanmerking te nemen liquidatieverlies dan eenvoudig te berekenen zijn. In lid 6 van het genoemde artikel is echter nog een antimisbruikbepaling opgenomen. Deze bepaling is opgenomen om te voorkomen dat in het zicht van liquidatie de deelneming belastingvrij, door gebruik te maken van de deelnemingsvrijstelling, dividenden uitkeert aan de moedermaatschappij opdat de liquidatie-uitkering lager wordt. Dit zou tot gevolg hebben dat een groter liquidatieverlies op het niveau van de moedermaatschappij in aanmerking te nemen is. Dit heeft de wetgever getracht te voorkomen.¹⁸

Onderdeel a van lid 6 houdt concreet in dat de positieve voordelen uit hoofde van de deelneming, welke met toepassing van de deelnemingsvrijstelling zijn genoten, in het jaar waarin het ontbonden lichaam zijn onderneming geheel of nagenoeg geheel heeft gestaakt, in de vijf daaraan voorafgaande jaren en in de daaropvolgende jaren, worden gerekend tot de liquidatie-uitkeringen. Daarnaast moeten ingevolge lid 6 onderdeel b ook de positieve voordelen worden meegenomen van het zesde tot het tiende jaar voorafgaande aan dat jaar waarin het ontbonden lichaam zijn onderneming geheel of nagenoeg geheel heeft gestaakt indien de deelneming in een van die jaren een commercieel verlies heeft geleden. Dit verlies moet bepaald zijn aan de hand van titel 9, boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, of een vergelijkbare buitenlandse wettelijke regeling indien de deelneming niet in Nederland gevestigd is.

¹⁶ HR 27 januari 1988: ECLI:NL:HR:1988:ZC3744.

¹⁷ HR 25 november 2011: ECLI:NL:HR:2011:BR4807.

¹⁸ prof.dr. J.L. van de Streek, 'Liquidatie-uitkering', *Cursus belastingrecht*, Vpb.2.4..13.B.c, 13-04-2020.

Als zowel het opgeofferde bedrag als de liquidatie-uitkering zijn bepaald, dan kan het liquidatieverlies ingevolge art. 13d, lid 5, Wet Vpb 1969 worden bepaald: het is het bedrag dat het opgeofferde bedrag de liquidatie-uitkering overtreft. Dit bij de moedermaatschappij in aanmerking te nemen liquidatieverlies kan dan op grond van de nieuwe Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling beperkt worden. De problematiek die hierbij speelt, zal in hoofdstuk 3 aan de orde komen.

Als het liquidatieverlies is bepaald, kan het nog beperkt worden door antimisbruikbepalingen. In art. 13d, lid 7, Wet Vpb 1969 is bijvoorbeeld de tussenhoudsterbepaling opgenomen. Stel dat een belastingplichtige een deelneming heeft waar activiteiten plaatsvinden en daar tussenin bevindt zich een tussenhoudster. Stel nu dat de deelneming verliezen heeft. Dit werkt door in de aandelenprijzen van de tussenhoudster en de belastingplichtige. Nu kan de belastingplichtige ervoor kiezen om de tussenhoudster te liquideren en hierdoor een liquidatieverlies in aanmerking nemen en de deelneming te laten voortbestaan. Dit terwijl de verliezen in de deelneming zitten. Dit heeft de wetgever willen voorkomen door middel van deze bepaling.

In art. 13d Wet Vpb 1969 staan nog een aantal andere antimisbruikbepalingen. Deze gaan bijvoorbeeld over de verkrijging van een deelneming van een verbonden lichaam. Deze bepalingen zijn nogal technisch van aard en zijn voor deze scriptie niet relevant. Ze blijven daarom verder onbesproken.

2.4 Bevindingen

In dit hoofdstuk is een antwoord gegeven op de eerste deelvraag. De belangrijkste conclusies uit dit hoofdstuk zijn dat door de deelnemingsvrijstelling economisch dubbele belasting wordt voorkomen en dat de liquidatieverliesregeling hierop een belangrijke uitzondering is. Dit komt doordat door deze regeling negatieve voordelen op het niveau van de moedermaatschappij wel te nemen zijn. Het in aanmerking te nemen liquidatieverlies wordt gesteld op het bedrag waarmee het opgeofferde bedrag de liquidatie-uitkeringen overtreft. Dit verlies kan echter door de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling worden beperkt. Dit zal in hoofdstuk 3 worden besproken.

3. De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is de liquidatieverliesregeling in het algemeen besproken. In dit hoofdstuk zal de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling in al zijn facetten aan bod komen. Om tot een antwoord op de hoofdvraag te komen, is het namelijk van belang om de nieuwe beperkingen in detail te bestuderen. Daarnaast zal er worden ingegaan op andere belangrijke concepten die in de nieuwe wet zijn opgenomen. De deelvraag die in dit hoofdstuk wordt beantwoord luidt: ‘Hoe werkt de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling uit?’

3.2 Territoriale en kwantitatieve voorwaarde

Op grond van art 13d, lid 2, Wet Vpb 1969 kan een hoger liquidatieverlies dan de franchise alleen in aanmerking genomen worden indien zowel aan de territoriale als aan de kwantitatieve voorwaarde is voldaan. In deze paragraaf worden deze territoriale en kwantitatieve voorwaarden besproken. Verder wordt ingegaan op een aantal facetten die van belang zijn bij deze twee voorwaarden, namelijk de franchise, de toetsingsperiode voor deze twee voorwaarden en de doorkijkbepaling.

3.2.1 Territoriale voorwaarde

De territoriale voorwaarde is opgenomen in art. 13d, lid 2, onderdeel a, ten tweede, Wet Vpb 1969. Deze bepaling houdt in dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 alleen in aanmerking wordt genomen, indien het ontbonden lichaam is gevestigd in Nederland, een andere lidstaat van de Europese Unie, een andere lidstaat van de Europese Economische Gemeenschap (IJsland, Noorwegen, en Liechtenstein), of een bij ministeriële regeling aangewezen staat waarmee De Europese Unie een associatieovereenkomst heeft gesloten. Blijkens art. 2c lid 2 Uitvoeringsbeschikking vennootschapsbelasting 1969 betreft dit alleen Turkije op dit moment. Een liquidatieverlies dat niet de franchise van € 5.000.000 te boven gaat, wordt niet geraakt door deze voorwaarde: een liquidatieverlies uit een derde land kan dan dus wel in aanmerking worden genomen in Nederland.

In de MvT¹⁹ wordt aangegeven dat waar een lichaam gevestigd is op grond van art. 4 Algemene wet inzake Rijksbelastingen wordt beoordeeld: op grond van lid 1 van dit artikel wordt dit beoordeeld naar de omstandigheden. Ingevolge jurisprudentie moet er bij de beoordeling naar de omstandigheden worden gekeken naar de plaats waar de feitelijke leiding is gevestigd.²⁰ Het kan dus zijn dat een lichaam statutair gevestigd is in de EU maar de plaats van de feitelijke leiding, beoordeeld naar de

¹⁹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.20.

²⁰ HR 23 september 1992: ECLI:NL:HR:1992:ZC5105.

omstandigheden ex art. 4, lid 1, Algemene wet inzake rijksbelastingen, in een derde land is. Hierdoor wordt er niet voldaan aan de territoriale voorwaarde. Waar een lichaam feitelijk geleid wordt kan dus van invloed zijn op het kunnen nemen van een liquidatieverlies. Ook de verplaatsing van de feitelijke leiding kan van invloed zijn: zie hiervoor paragraaf 3.2.4.

Blijkens de MvT bij het wetsvoorstel, die is overgenomen door de wetgever, is het voornaamste doel van deze beperking het tegengaan van de uitholling van de Nederlandse grondslag.²¹ Zo kunnen verliezen voortvloeiende uit liquidaties van deelnemingen die feitelijk gevestigd zijn in gebieden anders dan de hierboven genoemde gebieden niet meer genomen worden in de Nederlandse grondslag indien zij hoger zijn dan de doelmatigheidsfranchise, die in paragraaf 3.2.3 wordt besproken. De vraag in hoeverre dit doel ook daadwerkelijk wordt behaald, zal in hoofdstuk 4 aan de orde komen.

3.2.2 Kwantitatieve voorwaarde

De kwantitatieve voorwaarde is opgenomen in art. 13d, lid 2, onderdeel a, ten eerste, Wet Vpb 1969. Deze bepaling houdt in dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 alleen in aanmerking wordt genomen als de belastingplichtige, al dan niet tezamen met een lichaam waarin hij een kwalificerend belang heeft, een kwalificerend belang heeft in het ontbonden lichaam. De definitie van een kwalificerend belang is opgenomen in art. 13d, lid 4, Wet Vpb 1969. Er moet sprake zijn van een belang in een lichaam waarmee een zodanige invloed op de besluiten van dat lichaam kan worden uitgeoefend dat de activiteiten van dat lichaam kunnen worden bepaald. Blijkens de MvT is, zonder bijzondere rechten of overeenkomsten, in beginsel sprake van beslissende invloed indien de belastingplichtige meer dan 50% van de statutaire stemrechten bezit in het ontbonden lichaam.²² In de praktijk moet echter wel naar de feiten en omstandigheden worden gekeken. Het kan bijvoorbeeld het geval zijn dat een belastingplichtige een belang heeft van minder dan 50% in een lichaam, maar ingevolge de feiten en omstandigheden alsnog de activiteiten van het lichaam kan bepalen. Dit wordt verduidelijkt middels het volgende voorbeeld: Stel een lichaam heeft twee aandeelhouders, A en B. A heeft een 60% belang en B heeft een 40% belang in het lichaam. Op het eerste gezicht lijkt het belang van B niet te kwalificeren omdat het minder dan 50% is. Maar stel dat in de statuten is opgenomen dat sommige beslissingen alleen genomen kunnen worden met een 2/3^e meerderheid van de stemmen. In dit geval moet B instemmen wil A een beslissing kunnen nemen. In feite corresponderen het economische belang en de zeggenschap in dezen niet. Er moet dus gekeken worden naar de feiten en omstandigheden. In het voorbeeld is dus alsnog sprake van een kwalificerend belang. Maar het kan ook zijn dat bij andere beslissingen geen 2/3^e meerderheid nodig is. Zo kan een belastingplichtige dus

²¹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.3.

²² *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.17.

soms wel en soms geen kwalificerend belang hebben. In de MvT wordt niet gezegd over wat leidend is.

Uit de zinsnede ‘al dan niet tezamen met een lichaam waarin hij een kwalificerend belang heeft’, art. 13d, lid 2, onderdeel a, ten eerste, Wet Vpb 1969 blijkt dat indirecte belangen ook meetellen. In de MvT wordt een voorbeeld²³ gegeven waarbij een belastingplichtige een 40%-dochter heeft die ontbonden wordt. In beginsel is dit geen kwalificerend belang. Naast deze dochter heeft de belastingplichtige een andere 100%-dochter. Deze andere dochter houdt 60% in het ontbonden lichaam. Dit belang kwalificeert in beginsel wel. Zo heeft de belastingplichtige via de 100%-dochter en het eigen belang alsnog een kwalificerend belang in het ontbonden lichaam.

Blijkens de MvT is de invulling van de kwantitatieve voorwaarde ontleend aan vaste rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna HvJ).²⁴ Een voorbeeld wat als vaste rechtsspraak kan worden beschouwd is de zaak C-251/98.²⁵ In rechtsoverweging 22 van dit arrest is bepaald dat er sprake is van uitoefening van het recht van vestiging wanneer een onderdaan van een lidstaat een deelneming in het kapitaal van een in een andere lidstaat gevestigde vennootschap houdt, die hem een zodanige invloed op de besluiten van de vennootschap verleent, dat hij de activiteiten ervan kan bepalen. Hoe deze eis zich verhoudt tot de verbondenheidseis zoals in de vorige alinea besproken, wordt in de MvT niet verduidelijkt. (De belastingplichtige wordt namelijk enkel een kwalificerend belang toegedicht, hij heeft het op zichzelf niet. Dit zou kunnen conflicteren met deze eis van het HvJ.) Deze eis van invloed hebben op de besluiten van de vennootschap is nodig om de nieuwe wet enkel onder het bereik van de vrijheid van vestiging, art. 49 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna VwEU), te laten vallen. Was dit niet gedaan dan viel de nieuwe wet mogelijk ook onder de vrijheid van kapitaal, art. 63 VwEU. In tegenstelling tot de vrijheid van vestiging, staat de vrijheid van kapitaal ook open voor inwoners van derde landen. Dit zou tot gevolg kunnen hebben dat inwoners uit derde landen de territoriale beperking zouden kunnen aanvechten bij het HvJ. Zo zou een reële kans bestaan dat het HvJ de territoriale beperking zou afschieten, omdat dit in strijd zou zijn met de vrijheid van kapitaal en zo zou de bepaling in strijd met het EU-recht kunnen zijn. Zowel de initiatiefnemers van het wetsvoorstel als de wetgever hebben dit expliciet willen voorkomen door een kwantitatieve voorwaarde op te nemen in de bepaling. Zo zou de kwantitatieve voorwaarde gezien kunnen worden als een middel om het doel van de wetgever te behalen. Naast genoemd arrest zijn er meerdere arresten geweest door het HvJ met een gelijke strekking.²⁶

²³ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.18.

²⁴ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.6.

²⁵ HvJ 13 april 2000: ECLI:EU:C:2000:205.

²⁶ Zie bijvoorbeeld HvJ 13 november 2012: ECLI:EU:C:2012:707.

3.2.3 Franchise

In het initiatiefwetsvoorstel dat voorafging aan de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling was een franchise opgenomen van € 1.000.000. Deze franchise was blijkens de MvT bij dit wetsvoorstel bedoeld om de nieuwe regeling uitvoerbaar te maken voor zowel het bedrijfsleven als de Belastingdienst. De wetgever heeft besloten de franchise in de nieuwe wet te verhogen, zoals blijkt uit de aanhef van art. 13d, lid 2, Wet Vpb 1969 en deze bedraagt nu € 5.000.000.

Uit de MvT²⁷ bij de wet blijkt dat de wetgever vooral belastingplichtigen met relatief beperkte liquidatieverliezen op investeringen die zij vaak voor de lange termijn in een deelneming hebben gedaan wil ontzien van de territoriale en kwantitatieve voorwaarden. Deze voorwaarden hebben volgens de wetgever vooral tot doel om bovenmatig gebruik van de liquidatieverliesregeling te beperken. Dit is het geval als een belastingplichtige in een jaar zijn grondslag aanzienlijk kan verlagen door gebruik te maken van de liquidatieverliesregeling. Toch is het dus ook mogelijk voor deze belastingplichtigen een liquidatieverlies van € 5.000.000 in aanmerking te nemen: de kwantitatieve en territoriale voorwaarden treden namelijk pas in werking als het liquidatieverlies de franchise overtreft.

In de MvT wordt aangegeven dat de franchise per ontbonden lichaam afzonderlijk geldt. Een belastingplichtige zou zijn investering dus kunnen opknippen in meerder deelnemingen waardoor de bedragen aan liquidatieverlies van de deelnemingen onder de franchise blijven en er dus per saldo meer liquidatieverlies in aanmerking te nemen zal zijn. De wetgever heeft dit onderkend, maar heeft geen antimisbruikbepaling in de wet opgenomen om de bepaling niet onnodig ingewikkeld te maken. Mocht dit in de toekomst wel nodig zijn, dan zal de wetgever dat doen zoals blijkt uit de MvT.²⁸

3.2.4 Toetsingsperiode

Ingevolge art. 13d, lid 2, onderdeel a, Wet Vpb 1969 moet op het tijdstip dat onmiddellijk voorafgaat aan het voltooien van de vereffening van het vermogen van het ontbonden lichaam bij een belastingplichtige worden beoordeeld of hij aan de kwantitatieve en territoriale voorwaarde voldoet. Een belastingplichtige zou deze beperkingen makkelijk kunnen omzeilen. Stel dat hij een belang heeft van 45% in een dochtermaatschappij en zodoende in beginsel niet voldoet aan de kwantitatieve voorwaarde. Nu hij deze dochter wil ontbinden en uit de berekeningen blijkt dat een eventueel liquidatieverlies hoger zal zijn dan de franchise, kan hij er voor kiezen om vlak voor de vereffening zijn belang te vergroten opdat hij wel voldoet aan de kwantitatieve eis. Een dergelijke omzeiling kan ook

²⁷ *Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3, p.5.*

²⁸ *Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3, p.5.*

plaats vinden bij de territoriale voorwaarde: door de vestigingsplaats vlak voor de vereffening te verplaatsen naar een land binnen de EU, wordt bereikt dat voldaan is aan de territoriale voorwaarde. Dit heeft de wetgever willen voorkomen door een toetsingsperiode op te nemen in art. 13d, lid 2, onderdeel b, Wet Vpb 1969.²⁹ Deze toetsingsperiode houdt in dat een belastingplichtige in de vijf kalenderjaren onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van de voltooiing van de vereffening van het vermogen van het ontbonden lichaam onafgebroken aan de kwantitatieve en de territoriale voorwaarde moet hebben voldaan, wil hij een liquidatieverlies van meer dan € 5.000.000 in aanmerking kunnen nemen. Zo wordt voorkomen dat vlak voor het vereffenen de belastingplichtige zijn organisatiestructuur zo gaat vormgeven dat bij een liquidatie alsnog het liquidatieverlies aan de kwantitatieve en territoriale voorwaarden ontkomt. Aan deze termijn van vijf jaar is nog wel een uitzondering gebonden. Dit is het geval indien in deze periode het lichaam pas als deelneming is aan te merken. Zou deze uitzondering niet zijn opgenomen, dan zou een deelneming die minder dan vijf jaren in bezit is van een belastingplichtige niet kunnen voldoen aan de kwantitatieve en territoriale eis.

De toetsingsperiode kan voor belastingplichtigen hardvochtig uitpakken³⁰, zoals zal blijken uit het volgende voorbeeld. Stel een belastingplichtige houdt al tien jaar een 70%-dochtermaatschappij. Hij besluit 30% te verkopen en een jaar later wordt de dochter ontbonden. Door de uitwerking van de toetsingsperiode voldoet hij niet aan de eis dat in de periode van vijf kalenderjaren onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van de voltooiing van de vereffening van het vermogen van het ontbonden lichaam onafgebroken aan de kwantitatieve voorwaarde is voldaan. Zodoende kan hij alleen een liquidatieverlies nemen van maximaal de franchise van € 5.000.000. De wetgever heeft deze problematiek onderkend maar acht dat een alternatief waarbij er een vorm van toerekening is van het aantal jaar dat een deelneming in bezit is te complex zal uitpakken voor de praktijk. Zodoende is er geen oplossing geboden voor deze problematiek.

3.2.5 Doorkijkbepaling

De doorkijkbepaling voor de kwantitatieve en territoriale voorwaarde is opgenomen in art. 13d, lid 3, Wet Vpb 1969 en is een antimisbruikbepaling. De wetgever acht deze bepaling nodig om misbruik te voorkomen, maar heeft onderkend dat de bepaling complex van aard is en komt in de MvT met een voorbeeld.³¹ In dit voorbeeld is er sprake van een belastingplichtige met een 100%-dochter gevestigd binnen de Europese Unie en een 100%-kleindochter gevestigd in een derde land. De dochter wordt

²⁹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.7.

³⁰ NOB (2020), Betreft reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op het wetsvoorstel Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.

³¹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.8.

ontbonden en het liquidatieverlies wat hier uit voortvloeit is € 6.000.000. Dit bedrag is volledig toe te rekenen aan de liquidatie van de kleindochter. De dochter voldoet zowel aan de kwantitatieve als de territoriale voorwaarde: er is namelijk sprake van een 100% belang en de dochter is gevestigd in een EU-lidstaat. In beginsel is dus het volledige liquidatieverlies in aanmerking te nemen. Nu treedt de doorkijkbepaling echter in werking. Er moet worden beoordeeld of het liquidatieverlies dat is toe te rekenen aan de kleindochter ook volledig in aanmerking is te nemen indien het belang in de kleindochter direct werd gehouden door de belastingplichtige. Dat is in dit geval niet het geval, aangezien de kleindochter in een derde land is gevestigd en daardoor niet wordt voldaan aan de territoriale voorwaarde. Nu is nog enkel een verlies in aanmerking te nemen van maximaal € 5.000.000, de franchise van art 13d, lid 2, Wet Vpb 1969. Zo is dus een liquidatieverlies van € 1.000.000 in aftrek beperkt door deze doorkijkbepaling.

In de MvT wordt nog stilgestaan bij de samenloop tussen de doorkijkbepaling en de tussenhoudsterbepaling zoals besproken in paragraaf 2.3.2. In situaties kan het zich namelijk voordoen dat beide bepalingen van toepassing zijn. In dat geval moeten beide bepalingen apart worden doorlopen en mag het laagste bedrag aan liquidatieverlies in aanmerking worden genomen.³²

3.3 Temporele voorwaarde en de temporele doorkijkbepaling

In deze paragraaf wordt de derde nieuwe voorwaarde bij de liquidatieverliesregeling besproken. Daarnaast is er een doorkijkbepaling die als een antimisbruikregeling geldt, die besproken zal worden.

3.3.1 Temporele voorwaarde

De temporele voorwaarde is in de wet opgenomen in art. 13d, lid 14, onderdeel c, Wet Vpb 1969. Anders dan de kwantitatieve en territoriale voorwaarde, geldt voor de temporele voorwaarde niet de franchise. Dit betekent dat een liquidatieverlies in zijn geheel niet in aanmerking kan worden genomen als niet is voldaan aan de temporele voorwaarde. De voorwaarde houdt concreet in dat de vereffening van het vermogen van het ontbonden lichaam moet zijn voltooid uiterlijk in het derde kalenderjaar na het kalenderjaar waarin de onderneming van het ontbonden lichaam geheel of nagenoeg geheel is gestaakt dan wel een besluit hiertoe is genomen. Als de vereffening pas na drie jaar voltooid is, wordt geen liquidatieverlies in aanmerking genomen. De termijn van drie jaren is gekozen omdat de wetgever meent dat dit een redelijke termijn is waarbinnen de meeste liquidaties worden afgerond. Waar de wetgever dit op baseert wordt echter niet duidelijk. Daarnaast is in de bepaling opgenomen dat de activiteiten die de deelneming ontplooit geheel of nagenoeg geheel gestaakt moeten zijn. Dit is om te voorkomen dat de belastingplichtigen nog een klein gedeelte van de onderneming in gebruik laten

³² *Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3, p.29.*

waardoor niet geheel is gestaakt. Hierdoor zou aan de temporele voorwaarde kunnen worden ontkomen en zou alsnog het moment van liquidatieverlies nemen gestuurd kunnen worden, zoals blijkt uit de MvT.³³

Middels de temporele voorwaarde heeft de wetgever het plannen van wanneer een belastingplichtige het liquidatieverlies in aanmerking neemt aan banden willen leggen.³⁴ Voor de wetwijziging was het namelijk voor belastingplichtigen nog mogelijk om het moment van verliesnemen te sturen, wat zowel de initiatiefnemers van het wetsvoorstel als de wetgever ongewenst vonden respectievelijk vindt.³⁵ Dit sturen kan bijvoorbeeld door een verlies later te nemen, waardoor de carry forward-termijn van verliesnemen wordt opgeschoven. Het sturen van het moment waarop het verlies wordt genomen is voor belastingplichtigen gunstig. Zij kunnen namelijk een moment kiezen waarop hun winst zo hoog mogelijk is. Als er dan een liquidatieverlies tegenover staat, is het belastbaar bedrag en daarmee de te betalen belasting lager. Dit sturen wordt nu dus aan banden gelegd door een maximum periode te stellen aan het moment waarop het liquidatieverlies te nemen is.

In art. 13d, lid 14 ,onderdeel c, Wet Vpb 1969 is nog een tegenbewijsmogelijkheid opgenomen. Deze houdt in dat een liquidatieverlies alsnog te nemen is na de periode van drie jaren, indien dit niet is gericht op het ontgaan of uitstellen van de heffing van vennootschapsbelasting. Dit moet blijken uit de feiten en omstandigheden van het specifieke geval. De bewijslast voor deze tegenbewijsmogelijkheid rust op de belastingplichtige.

3.3.2 Temporele doorkijkbepaling

In art. 13d, lid 15, Wet Vpb 1969 is wederom een doorkijkbepaling opgenomen die fungeert als een antimisbruikbepaling. Deze bepaling is er om te voorkomen dat belastingplichtigen makkelijk aan de temporele voorwaarde kunnen ontkomen. Aangezien de bepaling wederom complex van aard is, zal een voorbeeld gegeven worden.³⁶ Een belastingplichtige heeft een 100%-dochter en een 100%-kleindochter. Stel dat de dochter besluit om de kleindochter in jaar 1 te liquideren. Als de belastingplichtige de dochter ook wenst te liquideren, dan gaat er geen nieuwe driejaarstermijn lopen voor het liquidatieverlies dat is toe te rekenen aan de liquidatie van de kleindochter, maar dan wordt er aangesloten bij de al lopende driejaarstermijn. Indien de driejaarstermijn van de kleindochter al is verlopen en er is geen tegenbewijs door de belastingplichtige geleverd (zie paragraaf 3.3.1), dan is het

³³ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.10.

³⁴ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.10.

³⁵ dr. R.P. van den Dool, prof.dr.mr. G.W.J.M. Kampschöer RA, drs. M. Nieuweboer, R.C. de Smit MSc & drs. H.A. Vollebregt MDR, *Compendium vennootschapsbelasting*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, p.269.

³⁶ In dit voorbeeld wordt niet ingegaan op de kwantitatieve en territoriale voorwaarde, aangezien het hier om een illustratie van de temporele voorwaarde gaat.

liquidatieverlies dat is toe te rekenen aan de kleindochter op het niveau van de moeder niet meer in aanmerking te nemen. Een eventueel saldo aan liquidatieverlies wat niet toe te rekenen is aan de kleindochter maar wel aan de dochter, kan door de moeder wel in aanmerking worden genomen. Dit is als het ware een surplus wat het liquidatieverlies van de kleindochter te boven gaat.

Deze doorkijkbepaling voorkomt dus dat er telkens vennootschappen tussen de belastingplichtige en de te liquideren deelneming in de keten worden geplaatst om nieuwe driejaarstermijnen te creëren om zodoende het moment waarop het liquidatieverlies wordt genomen alsnog uit te stellen.

3.4 Bevindingen

In dit hoofdstuk is uitgebreid stil gestaan bij de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling om tot een antwoord te komen op de deelvraag: 'Hoe werkt de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling uit?'

Eerst is ingegaan op de territoriale en kwantitatieve voorwaarde. Deze territoriale voorwaarde houdt in dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 alleen in aanmerking te nemen is indien het ontbonden lichaam is gevestigd in Nederland, een andere lidstaat van de Europese Unie, een andere lidstaat van de Europese Economische Gemeenschap (IJsland, Noorwegen, en Liechtenstein), of een bij ministeriële regeling aangewezen staat waarmee De Europese Unie een associatieovereenkomst heeft gesloten. De kwantitatieve voorwaarde houdt in dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 alleen in aanmerking te nemen is indien de belastingplichtige, al dan niet tezamen met een lichaam waarin hij een kwalificerend belang heeft, een kwalificerend belang heeft in het ontbonden lichaam.

Vervolgens is ingegaan op een aantal facetten die van belang is bij de territoriale en kwantitatieve voorwaarde. De franchise zorgt ervoor dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 niet in aanmerking kan worden genomen als niet is voldaan aan de kwantitatieve en de territoriale voorwaarde. Aan deze twee voorwaarden dient wel vijf kalenderjaren onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van de voltooiing van de vereffening van het vermogen van het ontbonden lichaam te zijn voldaan. Verder is door middel van een doorkijkbepaling een antimisbruikbepaling in de wet opgenomen. Dit is om te voorkomen dat een vennootschap, die voldoet aan de kwantitatieve en territoriale voorwaarde, tussen de belastingplichtige en het te liquideren lichaam, dat niet voldoet aan de territoriale dan wel kwantitatieve voorwaarde, wordt geplaatst.

Tot slot is de temporele voorwaarde aan bod gekomen. De temporele voorwaarde houdt in dat de vereffening van het vermogen van het ontbonden lichaam is voltooid in uiterlijk het derde kalenderjaar na het kalenderjaar waarin de onderneming van het ontbonden lichaam geheel of nagenoeg geheel is gestaakt dan wel een besluit hiertoe is genomen. Een liquidatieverlies wat later dan deze periode in

aanmerking wordt genomen, kan door de werking van deze voorwaarde dus in beginsel niet meer in aanmerking worden genomen. Door middel van de temporele voorwaarde heeft de wetgever het plannen van wanneer een belastingplichtige het liquidatieverlies in aanmerking neemt aan banden willen leggen. Net als bij de territoriale en kwantitatieve voorwaarde, is ook in dit geval een antimisbruikbepaling opgenomen door middel van een doorkijkbepaling. Deze doorkijkbepaling voorkomt dat er telkens vennootschappen tussen de belastingplichtige en de te liquideren deelneming in de keten worden geplaatst om nieuwe driejaarstermijnen te creëren om zodoende het moment waarop het liquidatieverlies wordt genomen uit te stellen.

4. Toetsing van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling

4.1 Inleiding

In de vorige twee hoofdstukken is de theorie van de liquidatieverliesregeling en de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling besproken. Deze theoretische basis is nodig om de nieuwe wet in dit hoofdstuk te toetsten aan de voor deze scriptie relevante belastingbeginselen, zijnde doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit. Voor een uitleg van deze beginselen wordt verwezen naar paragraaf 1.3. Met de toetsing zal een antwoord worden gegeven op de deelvraag: 'In hoeverre voldoet de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling aan de voor dit onderzoek relevante belastingbeginselen (doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit)?' Bij de toetsing zal de nieuwe wet telkens in twee delen worden gesplitst met een gelijk gewicht: enerzijds de territoriale en kwantitatieve voorwaarde met hun facetten en anderzijds de temporele voorwaarde. Dit onderscheid wordt gemaakt omdat de territoriale en kwantitatieve voorwaarde zoals besproken in paragraaf 3.2 bij elkaar horen en samen een doel dienen en de temporele voorwaarde een ander doel dient, zoals zal blijken in dit hoofdstuk.

4.2 Doeltreffendheid van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling

Zoals in paragraaf 1.3.1 is aangegeven zal er bij de toetsing aan doeltreffendheid worden gekeken of de nieuwe wet zal leiden tot een verwezenlijking van de doelen van de wetgever. In de MvT worden twee doelen genoemd, namelijk:³⁷

1. De belastingheffing over winsten van multinationals evenwichtiger maken.
2. Het niet langer mogelijk zijn voor belastingplichtigen om het tijdstip waarop een liquidatie- of stakingsverlies wordt genomen willekeurig te plannen.

In het vervolg van deze paragraaf zal voor beide doelen worden beoordeeld of zij worden behaald middels de nieuwe wet.

4.2.1 Doel 1

Het eerste doel, de belastingheffing over winsten van multinationals evenwichtiger maken, wordt blijkens de MvT getracht bereikt te worden door het invoeren van de territoriale en de kwantitatieve voorwaarde. Om te kijken of dit ook echt het geval is, moet worden bekeken wat de wetgever bedoelt met 'de belastingheffing evenwichtiger maken'. In de MvT is hiervan geen definitie gegeven. In de MvT wordt met de zinsnede 'ter voorkoming van uitholling van de Nederlandse belastinggrondslag' wel richting gegeven aan een mogelijke definitie van evenwichtigheid. Ook in reactie op vragen van

³⁷ *Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3, p.1.*

Kamerleden stuurt het kabinet in de richting van een mogelijke definitie van evenwichtigheid: de keuze om de liquidatieverliesregeling te beperken vindt zijn oorsprong in de constatering dat uit de praktijk blijkt dat door toepassing van de liquidatieverliesregeling belastingplichtigen meerdere jaren geen vennootschapsbelasting in Nederland hebben betaald.³⁸

Met behulp van deze twee richtingen kan er een mogelijke definitie van ‘evenwichtigheid’ worden opgesteld. Het kabinet wil voorkomen dat middels de liquidatieverliesregeling belastingplichtigen hun belastinggrondslag uithollen en zo geen vennootschapsbelasting betalen in Nederland. Het idee van de wetgever is dat door het beperken van de liquidatieverliesregeling er minder ruimte is voor belastingplichtigen om het belastinggrondslag uit te hollen. Hierdoor zullen belastingplichtigen meer belasting gaan betalen, waardoor in de ogen van de wetgever de belastingheffing evenwichtiger wordt.

In paragraaf 4.2.1.1 wordt nader ingegaan op evenwichtigheid. In deze paragraaf en verder wordt beoordeeld of de territoriale en kwantitatieve voorwaarden bijdragen aan het verwezenlijken van het eerste doel.

4.2.1.1 Doel 1: territoriale voorwaarde & franchise

De territoriale voorwaarde houdt in dat een liquidatieverlies boven de €5.000.000 alleen in aanmerking te nemen is indien het ontbonden lichaam is gevestigd in Nederland, een andere lidstaat van de Europese Unie, een andere lidstaat van de Europese Economische Gemeenschap, of een bij ministeriële regeling aangewezen staat waarmee De Europese Unie een associatieovereenkomst heeft gesloten. In het vervolg worden dit de ‘toegestane gebieden’ genoemd. Voor een uitgebreide bespreking van de territoriale voorwaarde wordt verwezen naar paragraaf 3.2.

De winst die een deelneming maakt kan, zoals besproken in paragraaf 2.2, belastingvrij worden uitgekeerd aan de moedermaatschappij. Mocht deze deelneming geliquideerd worden, dan kan een liquidatieverlies wel in aanmerking worden genomen, zie hoofdstuk 2. Dit leidt tot een onevenwichtigheid: winsten zijn vrijgesteld en verliezen (vertaald in liquidatieverliezen) onder omstandigheden niet. Zo leidt dat tot de situatie waarin een buitenlandse deelneming helemaal geen belasting betaalt in Nederland, maar een verlies van een dergelijke deelneming middels de liquidatieverliesregeling wel in aanmerking kan worden genomen op het niveau van de moedermaatschappij. Door gebruik te maken van deze regeling, kan het dus zijn dat belastingplichtigen in Nederland jarenlang geen belasting betalen door het ‘importeren’ van verliezen uit het buitenland.

³⁸ *Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 6, p.3.*

Deze onevenwichtigheid tracht het kabinet te herstellen door mede de territoriale voorwaarde op te nemen in de wet. Het is echter de vraag of dat lukt middels de territoriale voorwaarde. Het is namelijk nog steeds mogelijk om de liquidatieverliesregeling ten volle te benutten in toegestane gebieden. Het kabinet heeft dit ook onderkend en stelt in een reactie op vragen van Kamerleden dat een verdere territoriale inperking mogelijk in strijd zal zijn met het EU-recht.³⁹ Deze stelling kan zeker verdedigd worden, zoals ook blijkt uit jurisprudentie van het HvJ. In het arrest Marks & Spencer komt namelijk naar voren dat een definitief buitenlands verlies wat niet in aftrek mag komen, belemmerend werkt voor de interne markt.⁴⁰ Dit is mijns inziens echter geen reden om de onevenwichtigheid te laten blijven bestaan in de toegestane gebieden. De winsten die worden uitgekeerd uit deze gebieden zijn namelijk ook niet belast in Nederland. Als het probleem dan echt ligt bij het gebonden zijn aan EU-recht, dan had het kabinet mijns inziens een andere vorm van het beperken van liquidatieverlies moeten kiezen. Nu wordt het eerste doel in de toegestane gebieden niet behaald: voor deelnemingen in de toegestane gebieden verandert er weinig ten opzichte van de situatie voor de nieuwe wetgeving. Als het kabinet vond dat de belastingheffing onevenwichtig was voor de nieuwe wet, dan is het in deze gebieden dus weinig opgeschoten.

Daarnaast is het ook opvallend dat het kabinet heeft gekozen voor een franchise van € 5.000.000 in plaats van de in het wetsvoorstel genoemde € 1.000.000. Als het kabinet er namelijk van overtuigd is dat het territoriaal beperken van de liquidatieverliesregeling er voor zorgt dat de belastingheffing evenwichtiger wordt, waarom wordt er dan gekozen voor een dergelijke franchise? Het is begrijpelijk dat er een vorm van een franchise wordt ingebouwd om doelmatigheidsredenen zoals ook beschreven in paragraaf 3.2.3. Het is echter vreemd dat de franchise verviervoudigd is in vergelijking met het wetsvoorstel. Zeker als het kabinet beweert dat territorialiteit het middel is om het doel te behalen.

De wetgever wil middels de franchise vooral belastingplichtige met beperkte liquidatieverliezen ontzien. Blijkens de MvT is dit vooral het MKB. Is dit ook wel het geval? In antwoord op Kamerleden geeft het kabinet aan dat uit ramingen blijkt dat ongeveer 40 bedrijven geraakt worden door de territoriale en kwantitatieve voorwaarde. Hiervan kan ongeveer 20 worden bestempeld als MKB, wat dus ongeveer de helft is.⁴¹ Daarnaast blijkt uit onderzoek van het CBS in samenwerking met Panteia dat de waarde die het MKB in het buitenland heeft geïnvesteerd voor 85 procent bepaald wordt door investeringsprojecten met een omvang van meer dan € 5.000.000.⁴² Het absolute aantal van 20 MKB-bedrijven wat geraakt wordt is marginaal. Maar het eerste doel om vooral grote multinationals te

³⁹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 6, p.10.

⁴⁰ HvJ 13 december 2005: ECLI:EU:C:2005:763.

⁴¹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 6, p.5.

⁴² CBS & Panteia (2013).

raken en het MKB middels de franchise te ontzien wordt mijns inziens moeilijk behaald, aangezien de helft van de bedrijven die geraakt wordt door de maatregel als MKB bestempeld wordt. Wel moet opgemerkt worden dat dit in de praktijk naar alle waarschijnlijkheid niet voor veel problemen zal zorgen aangezien het absolute aantal MKB-bedrijven wat geraakt wordt marginaal is.

Dat het MKB niet helemaal aan de nieuwe beperkingen ontkomt, blijkt ook uit een voorbeeld van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (hierna NOB).⁴³ In dit voorbeeld stelt de NOB dat indien een multinational meerdere deelnemingen heeft in een niet toegestaan gebied en niet helemaal gebruik kan maken van de liquidatieverliesregeling, ervoor kan kiezen om de deelnemingen samen te voegen in een deelneming. Zodoende kan deze multinational het verlies salderen met een andere winstgevende deelneming. Nu hoeft de verlieslatende deelneming niet geliquideerd te worden, terwijl de verliezen wel in aanmerking kunnen worden genomen middels de saldering. De NOB stelt dat het MKB meestal een deelneming zal hebben in het buitenland en dus van een dergelijke saldering geen gebruik kan maken. Zo wordt het MKB alsnog harder getroffen dan de grote multinationals. Dit is iets waar het kabinet in de eerste plaats natuurlijk weinig aan kan doen. Het kabinet gaat niet over hoeveel deelnemingen een belastingplichtige heeft in een land. Het is echter wel een voorbeeld van dat het MKB wel degelijk te maken kan gaan hebben met de nieuwe beperkingen en niet helemaal wordt ontzien, wat de wetgever wel beoogt middels bijvoorbeeld de franchise, zie paragraaf 3.2.3.

In een bijlage bij de MvT is een raming opgenomen met het verwachte effect van de nieuwe voorwaarden.⁴⁴ In deze raming is gebruikgemaakt van aangiftecijfers van het belastingjaar 2017, waarbij de nieuwe wet werd getoetst met die cijfers. In dat jaar werd een liquidatieverlies van €4,4 miljard in aftrek gebracht. Als de territoriale en kwantitatieve voorwaarde van toepassing zouden zijn, dan zou volgens de berekeningen €1,5 miljard in aftrek worden beperkt. Dit is echter een grove schatting: het bepalen of een belastingplichtige al dan niet een kwalificerend belang heeft, is moeilijk met alleen deze cijfers. Het CPB geeft aan dat de cijfers een hoge mate van onzekerheid hebben. Dit is het geval, aangezien in deze cijfers geen rekening wordt gehouden met gedragseffecten. De toetsingsperiode van vijf jaar (zie paragraaf 3.2.4) zorgt enigszins dat wordt voorkomen dat belastingplichtigen om de voorwaarden heen kunnen plannen, maar na deze periode is dat wel degelijk mogelijk. Dit kan bijvoorbeeld door investeringen op te knippen zodat een eventueel liquidatieverlies lager uitkomt dan de franchise. Naast deze onzekerheden is er ook nog de onzekerheid van de gevolgen van de coronapandemie. De cijfers kennen een dermate hoge onzekerheid, dat het moeilijk is om te gebruiken bij het beoordelen of de voorwaarden het eerste doel verwezenlijken.

⁴³ NOB (2019), Betreft reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op de internetconsultatie Wet aanpassing liquidatie- en stakingsverliesregeling.

⁴⁴ Ramingstoelichting, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3.

Geconcludeerd kan worden dat de territoriale voorwaarde niet helpt bij het verwezenlijken van het eerste doel: het kabinet kan namelijk niet het liquidatieverlies geheel territoriaal beperken omdat het gebonden is aan EU-recht. Hierdoor is het onder omstandigheden nog steeds mogelijk om de liquidatieverliesregeling onbeperkt te gebruiken in de toegestane gebieden, waardoor de belastingheffing niet evenwichtiger wordt. Verder zijn er nog een aantal facetten besproken in deze paragraaf die de evenwichtigheid niet ten goede komen.

4.2.1.2 Doel 1: kwantitatieve voorwaarde

De kwantitatieve voorwaarde houdt kort gezegd in dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 alleen in aanmerking kan worden genomen indien de belastingplichtige een kwalificerend belang heeft in het ontbonden lichaam. Voor een uitgebreide bespreking van de kwantitatieve voorwaarde wordt verwezen naar paragraaf 3.2.

De kwantitatieve voorwaarde kan niet los worden gezien van de territoriale voorwaarde. De kwantitatieve voorwaarde is namelijk nodig om de territoriale voorwaarde niet onder het vrij verkeer van kapitaal te laten vallen. Hierdoor zou deze voorwaarde namelijk in strijd zijn met het EU-recht. Zie voor een uitgebreide uitleg hierover paragraaf 3.2.2.

De kwantitatieve voorwaarde is dus op zichzelf niet een middel om het eerste doel te bereiken. Het is eerder een middel om het middel territoriale voorwaarde van toepassing te laten zijn. Op die manier heeft deze voorwaarde indirect invloed op het al dan niet behalen van het eerste doel. Als de territoriale voorwaarde het eerste doel verwezenlijkt, dan is de kwantitatieve voorwaarde doeltreffend. De kwantitatieve voorwaarde zorgt er namelijk voor dat de territoriale voorwaarde 'werkt' en niet wordt afgeschoten door het HvJ. In paragraaf 4.2.1.1 is echter al aangegeven dat de territoriale voorwaarde niet doeltreffend is, omdat het situaties in toegestane gebieden onaangetast laat. De kwantitatieve voorwaarde helpt dus het overeind houden van een voorwaarde die niet doeltreffend is. Mijns inziens is de kwantitatieve voorwaarde daarmee ook niet doeltreffend: het eerste doel wordt namelijk niet verwezenlijkt. Wel moet worden opgemerkt dat de kwantitatieve voorwaarde de territoriale voorwaarde afzwakt. Zo moet eerst worden voldaan aan de kwantitatieve voorwaarde wil de belastingplichtige een heel liquidatieverlies in aanmerking nemen. Op die manier worden ook liquidaties in toegestane gebieden geraakt. Dit is echter niet het doel van de voorwaarde, maar eerder een aangename bijkomstigheid voor de wetgever.

De doorkijkbepaling en de toetsingsperiode zijn op zichzelf geen middel om het eerste doel te bereiken. Het zijn antimisbruikbepalingen die ervoor zorgen dat niet gemakkelijk om de wet heen gestructureerd kan worden. Mijns inziens werken de antimisbruikbepalingen: door de toetsingsperiode kan niet vlak voor het liquideren van een dochteronderneming worden gezorgd dat

aan de voorwaarde wordt voldaan om een heel liquidatieverlies in aanmerking te nemen. Bij de doorkijkbepaling wordt dit bereikt door er voor te zorgen dat niet aan de voorwaarden ontlopen kan worden door tussenschakels in de keten van dochterondernemingen te plaatsen.

4.2.2 Doel 2

Het tweede doel, het niet langer mogelijk zijn voor belastingplichtigen om het tijdstip waarop een liquidatie- of stakingsverlies wordt genomen willekeurig te plannen, wordt getracht bereikt te worden middels de temporele voorwaarde. Anders dan het eerste doel, is dit doel wel duidelijk gedefinieerd. Dit doel lijkt bereikt: er wordt een maximum periode gesteld waarbinnen het verlies genomen kan worden. Buiten deze periode kan er geen verlies worden genomen, tenzij er sprake is van zakelijke overwegingen. Op deze manier kan een belastingplichtige niet meer het verlies uitstellen naar een moment wat hem schikt. Binnen de termijn kan er natuurlijk nog wel gepland worden. Omdat het doel bereikt lijkt, is de bepaling mijns inziens doeltreffend.

Een punt van discussie wat wel blijft, is de vraag waar de termijn van in dit geval drie jaren op gebaseerd is. In de MvT wordt alleen benoemd dat het kabinet van mening is dat deze termijn redelijk is.⁴⁵ Er is echter geen onderbouwing of deze termijn in de praktijk ook als redelijk wordt ervaren. Wat een 'willekeurig' momentum van liquidatieverlies nemen (zie het eerste doel) dan is, wordt dus niet met een onderbouwing vastgesteld, maar wordt ook 'willekeurig' bepaald. Dit is echter meer een legitimiteitsvraagstuk en doet dus mijns inziens niets af aan de doeltreffendheid.

Ook bij deze bepaling is een doorkijkbepaling opgenomen die fungeert als antimisbruikbepaling en niet op zichzelf een middel is om het tweede doel te bereiken. Het tegengaan van misbruik wordt mijns inziens middels deze bepaling bereikt: was deze bepaling namelijk niet opgenomen, dan konden belastingplichtigen alsnog het moment van liquidatieverlies nemen zelf kunstmatig sturen. Zie voor een uitgebreide bespreking hiervan paragraaf 3.3.2.

4.2.3 Doeltreffendheid: bevindingen

Het eerste doel wordt middels de territoriale en kwantitatieve voorwaarde niet behaald. Het tweede doel wordt middels de temporele voorwaarde wel behaald. Al met al worden de doelen van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling voor de helft behaald en is de nieuwe wet dus voor de helft doeltreffend.

⁴⁵ *Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3, p.10.*

4.3 Proportionaliteit van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling

Zoals in paragraaf 1.3.2 aangegeven, wordt er bij de toetsing van proportionaliteit gekeken of middels de nieuwe wet meer doel wordt getroffen dan beoogt door de wetgever. In dat geval is er sprake van overkill: de belastingplichtigen worden dan onnodig hard geraakt en de nieuwe wet staat dan niet meer in verhouding met de achterliggende doelstellingen.

4.3.1 Proportionaliteit van de territoriale voorwaarde

Het bepalen of een deelneming in een toegestane gebied is gevestigd, is een relatief makkelijke exercitie en zal daarom voor weinig lasten leiden bij zowel de belastingplichtige als de Belastingdienst. (Wel kan een discussie ontstaan over de plaats van de feitelijke leiding, zie paragraaf 3.2.1. Mijns inziens moet dit echter niet tot grote problemen leiden.) Er ligt echter een meer fundamentele discussie aan de proportionaliteit van de territoriale voorwaarde. Zo stelt VNO-NCW terecht dat er nu een beeld ontstaat dat de liquidatieverliesregeling er alleen maar is voor grondslaguitholling.⁴⁶ Dit beeld wordt gesterkt door liquidatieverliezen die niet voldoen aan de territoriale en kwantitatieve voorwaarde 'bovenmatig' te noemen, zoals in de MvT gebeurt.⁴⁷ Zo kwalificeert het kabinet een verlies wat voortvloeit uit de liquidatie van een deelneming van buiten de toegestane gebieden als bovenmatig. Dit terwijl de belastingplichtige gebruik maakt van zijn vrijheid om in het buitenland te investeren. Dit strookt ook met het algemene doel van het kabinet om grensoverschrijdend ondernemerschap te stimuleren.⁴⁸ Door het gebruik van dergelijke terminologieën door het kabinet ontstaat een negatieve connotatie rondom investeringen in het buitenland. Dit is mijns inziens ongepast aangezien een derde van onze welvaart over de grens wordt verdiend.⁴⁹

Een ander belangrijk punt ten aanzien van de territoriale voorwaarde heeft betrekking op de oneerlijkheid die uitgaat uit de voorwaarde. Nederland heeft zich te houden aan EU-recht, maar dat vormt mijns inziens geen reden om een willekeurige grens te trekken van wanneer een belastinggrondslag wel en wanneer niet evenwichtig gemaakt dient te worden. Zie voor een verdere discussie hierover 4.2.1.1. Nu is de uitkomst dat een investering in bijvoorbeeld Afrika evenwichtig belast dient te worden en een investering in bijvoorbeeld Duitsland niet, wat mijns inziens niet proportioneel is.

⁴⁶ VNO-NCW (2019), Betreft reactie VNO-NCW op internetconsultatie Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.

⁴⁷ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.5.

⁴⁸ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.5.

⁴⁹ *Kamerstukken II 2018/19*, 34 952, nr. 30, p.2.

Al met al kan geconcludeerd worden dat de territoriale voorwaarde niet proportioneel uitwerkt. Ten eerste de negatieve connotatie met betrekking tot legitieme investeringen in niet toegestane gebieden. En ten tweede de willekeur waarmee liquidatieverliezen territoriaal beperkt worden om de belastingplichtige evenwichtig te kunnen belasten.

4.3.2 Proportionaliteit van de kwantitatieve voorwaarde

Het aantonen of er sprake is van een kwalificerend belang, kan in de praktijk voor moeilijkheden zorgen. Er is namelijk geen hard criterium van wanneer er sprake is van beslissende invloed. De 50%-grens die genoemd wordt in de MvT kan als richtlijn worden gebruikt maar in de praktijk hoeft dit niet het geval te zijn, zie paragraaf 3.2.2.

Een veel fundamenteeler punt ligt hem in het feit waarom de kwantitatieve voorwaarde in het leven is geroepen. Zoals eerder besproken is dit het geval om de territoriale voorwaarde van toepassing te kunnen laten zijn. Dit heeft de volgende uitwerking:⁵⁰ nu moet een belastingplichtige voldoen aan de kwantitatieve voorwaarde, wat dus een belang van meer dan 50% inhoudt, om een liquidatieverlies in aanmerking te kunnen nemen wat groter is dan de franchise. Voor de wetwijziging kon een belastingplichtige het hele liquidatieverlies al in aanmerking nemen met een belang van 5%. De nieuwe wet beperkt dus liquidatieverliezen voortvloeiende uit niet toegestane gebieden ten koste van belangen kleiner dan 50%.

Om liquidatieverliezen voortvloeiende uit liquidaties van niet toegestane gebieden te beperken, wordt nu een groep belastingplichtige onnodig hard geraakt. Dit maakt dat mijns inziens de kwantitatieve voorwaarde niet proportioneel uitwerkt.

4.3.3 Proportionaliteit van de toetsingsperiode

Zoals in paragraaf 3.2.4 is aangegeven, kan de toetsingsperiode hardvochtig uitpakken. Als eenmaal niet aan de voorwaarden is voldaan in de vijfjaarstermijn, al is dat maar een maand, dan kan het gehele liquidatieverlies boven de franchise niet in aanmerking worden genomen. De wetgever heeft dit onderkend, maar acht een oplossing waarbij een toerekening plaatsvindt te complex. De wetgever geeft echter geen onderbouwing voor dit standpunt. Wel is voor te stellen dat dit bijvoorbeeld bij de kwantitatieve voorwaarde voor moeilijkheden kan zorgen. Het kan bijvoorbeeld zijn dat belangen in deelnemingen meermaals in deze vijfjaarstermijn fluctueren waardoor de ene keer wel sprake is van een kwalificerend belang en de andere keer niet. Een toerekening zou dan complex worden. Als deze constatering echter wordt bekeken in het licht van de hele Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling, dan is mijns inziens sprake van een willekeurigheid. In de nieuwe wet zijn

⁵⁰ Oudemans, *NLF* 2020/2064.

namelijk wel twee doorkijkbepalingen opgenomen die ook complex van aard zijn. De wetgever heeft dit ook onderkend. Een complexe tegemoetkoming voor de belastingplichtigen wil het kabinet echter niet opnemen. Mijns inziens is deze bepaling disproportioneel: door het feit dat er te veel liquidatieverlies wordt beperkt omdat er geen toerekening is waardoor er sprake is van overkill. Aanvullend kan worden gesteld dat de wetgever niet consequent optreedt omdat willekeurig wordt gekozen wat wel complex behoort te zijn en wat niet. Dit laatste is echter meer een legitimeitsvraagstuk.

Gegeven dat het kabinet kiest voor het territoriaal beperken van de liquidatieverliesregeling, zijn de twee doorkijkbepalingen als besproken in paragraaf 3.2.5 en 3.3.2 proportioneel. Als deze bepalingen namelijk niet waren opgenomen, dan is het makkelijk om de wet te omzeilen zoals besproken in de genoemde paragrafen. Hierdoor is het opnemen van dergelijke antimisbruik bepalingen mijns inziens proportioneel.

4.3.4 Proportionaliteit van de temporele voorwaarde

Ingevolge het voorzichtigheidsbeginsel binnen goedkoopmansgebruik moeten winsten genomen worden als ze gerealiseerd zijn, maar mogen verliezen al genomen worden als ze verwacht worden.⁵¹ De liquidatieverliesregeling is een inbreuk op dit beginsel aangezien het verlies pas in aanmerking te nemen is nadat de vereffening is voltooid. In veel gevallen zal echter voor de vereffening al verwacht zijn dat er een verlies zit aan te komen. Nu er een maximum periode is ingesteld waarbinnen het verlies genomen kan worden, wordt er wel meer recht gedaan aan het voorzichtigheidsbeginsel.

Als de vereffening niet binnen de gestelde termijn is voltooid en hiervoor is geen zakelijk motief, dan kan het gehele liquidatieverlies niet in aanmerking worden genomen. Er kan dan ook niet een gedeelte van het liquidatieverlies in aanmerking worden genomen. Mijns inziens is dit proportioneel aangezien het doel van de wet is om het niet langer meer mogelijk te zijn voor belastingplichtigen om het tijdstip waarop een liquidatie- of stakingsverlies wordt genomen willekeurig te plannen. De wetgever heeft nog de mogelijkheid gegeven om de termijn te verlengen mits er sprake is van een zakelijk motief. Wel is hierdoor sprake van een verzwaarde bewijslast voor de belastingplichtige. Mijns inziens doet dit echter geen inbreuk aan de proportionaliteit van de temporele voorwaarde.

4.3.5 Proportionaliteit: bevindingen

In deze paragraaf is naar voren gekomen dat de territoriale en kwantitatieve voorwaarde in combinatie met de toetsingsperiode niet proportioneel uitpakken. De temporele voorwaarde is wel proportioneel

⁵¹ prof. dr. P.H.J. Essers, 'Het voorzichtigheidsbeginsel', *Cursus belastingrecht*, IB.3.2.16.B.b3, 05-04-2021.

bevonden. De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling is daarom voor de helft proportioneel.

4.4 Neutraliteit van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling

In paragraaf 1.3.3 is aangegeven dat een economisch efficiënt belastingstelsel de keuzes van burgers en bedrijven zo min mogelijk beïnvloedt. In deze paragraaf wordt gekeken in hoeverre de nieuwe wet de keuzes van burgers en bedrijven beïnvloedt.

4.4.1 Neutraliteit van de territoriale en kwantitatieve voorwaarde

De toetsing van de territoriale en kwantitatieve voorwaarde aan neutraliteit zal worden gedaan aan de hand van een investeringsbeslissing waar een investeerder voor staat. Volgens de economische theorie moet een investeerder bij zijn investeringsbeslissing kiezen voor de investering met de hoogste netto contante waarde.⁵² Hierbij moet wel rekening worden gehouden met verschillende scenario's waarbij het mogelijk is dat een investering toch niet het verwachte resultaat behaalt en verlieslatend wordt. Hierbij kan een liquidatie niet worden uitgesloten.

Stel dat een investeerder staat voor een investering in een toegestaan gebied en een in een niet toegestaan gebied die een exact gelijke netto contante waarde hebben. In dit geval is de investeerder indifferent, beide investeringen zijn even aantrekkelijk. Als nu echter verschillende scenario's worden uitgewerkt waarbij ook rekening wordt gehouden met het feit dat deze investeringen verlieslatend kunnen worden en dat een liquidatie onvermijdelijk wordt, dan gaat de nieuwe wet wel verschil maken. De investeerder gaat in een land investeren waarbij hij een eventueel liquidatieverlies zo veel mogelijk in aanmerking kan nemen. In dit geval zal dat in een land zijn binnen de toegestane gebieden. Een zelfde redenering kan gemaakt worden ten aanzien van de kwantitatieve voorwaarde: hier zal de investeerder kiezen voor een kwalificerend belang om een eventueel liquidatieverlies geheel in aanmerking te kunnen nemen. Zo kunnen beide voorwaarden het gedrag van de investeerder beïnvloeden waardoor de voorwaarden niet neutraal uitwerken.

4.4.2 Neutraliteit van de temporele voorwaarde

Als duidelijk is geworden dat een investering in een dochteronderneming niet meer rendabel is, dan moet de investeerder nagaan of het misschien beter is om de activiteiten van de onderneming te staken. Het kunstmatig in stand houden van de dochteronderneming om het moment van liquidatieverlies nemen te sturen, strookt niet met de economische realiteit. Nu is dit sturen wel aan banden gelegd. Echter correspondeert het tijdstip nog steeds niet met het tijdstip waarbij het verlies

⁵² J. Berk & P. DeMarzo, *Corporate Finance*, New York: Pearson 2020, p.103.

volgens goedkoopmansgebruik genomen dient te worden, zie paragraaf 4.3.4. Ook is binnen de driejaarstermijn nog ruimte voor planning. Hierdoor werkt de temporele voorwaarde mijns inziens niet neutraal uit.

4.4.3 Neutraliteit: bevindingen

In deze paragraaf is naar voren gekomen dat de kwantitatieve en territoriale voorwaarde het gedrag van belastingplichtigen beïnvloeden en daardoor niet neutraal uitpakken. De temporele voorwaarde zorgt ervoor dat liquidatieverliezen niet worden genomen op tijdstippen waarop dat zou moeten binnen goedkoopmansgebruik. Ook is binnen de driejaarstermijn nog ruimte voor planning waardoor ook de temporele voorwaarde niet neutraal uitwerkt.

4.5 Bevindingen

In dit hoofdstuk is de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling getoetst aan de voor deze scriptie relevante belastingbeginselen, zijnde doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit om tot een antwoord te komen op de deelvraag: 'In hoeverre voldoet de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling aan de voor dit onderzoek relevante belastingbeginselen (doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit)?'

Eerst is de nieuwe wet getoetst aan doeltreffendheid. Mijns inziens kan geconcludeerd worden dat de territoriale voorwaarde niet helpt bij het verwezenlijken van het eerste doel: het kabinet kan namelijk niet het liquidatieverlies geheel territoriaal beperken omdat het gebonden is aan EU-recht. Hierdoor is het onder omstandigheden nog steeds mogelijk om de liquidatieverliesregeling onbeperkt te gebruiken in de toegestane gebieden, waardoor de belastingheffing niet evenwichtiger wordt. De kwantitatieve voorwaarde heeft zoals besproken een indirecte weerslag. De voorwaarde helpt het overeind houden van de territoriale voorwaarde die niet doeltreffend is, al zwakt de kwantitatieve voorwaarde de territoriale voorwaarde wel af. Mijns inziens is de kwantitatieve voorwaarde daarmee ook niet doeltreffend: het eerste doel wordt namelijk niet verwezenlijkt. Dan het tweede doel. Dit doel lijkt mijns inziens wel behaald. Door een vaste periode in te bouwen in de wet waarin het liquidatieverlies genomen kan worden, kan een belastingplichtige niet meer het verlies uitstellen naar een moment waarop het hem schikt. De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling is derhalve voor de helft doeltreffend.

Als tweede is de nieuwe wet getoetst aan proportionaliteit. De territoriale voorwaarde werkt mijns inziens disproportioneel uit mede door de negatieve connotatie rondom de bepaling. De kwantitatieve voorwaarde is disproportioneel omdat het een groep met meer dan 5% belang maar minder dan een kwalificerend belang nu beperkt in het nemen van liquidatieverlies. Dit om een andere groep met

dochterondernemingen in niet toegestane gebieden te kunnen beperken in het nemen van liquidatieverlies. De temporele voorwaarde is wel proportioneel bevonden.

Als laatste is de nieuwe wet getoetst aan neutraliteit. Hierbij is naar voren gekomen dat de kwantitatieve en territoriale voorwaarde het gedrag van belastingplichtigen beïnvloeden en daardoor niet neutraal uitpakken. De temporele voorwaarde zorgt er nog steeds niet voor dat liquidatieverliezen worden genomen op tijdstippen waarop dat zou moeten binnen goedkoopmansgebruik. Ook is binnen de driejaarstermijn nog ruimte voor planning waardoor ook de temporele voorwaarde niet neutraal uitwerkt.

Al met al kan geconcludeerd worden dat de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling voor de helft doeltreffend en voor de helft proportioneel is en in zijn geheel niet neutraal is.

5. Alternatieven

5.1 Inleiding

In hoofdstuk 4 is naar voren gekomen dat de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling niet volledig voldoet aan de voor deze scriptie relevant zijnde belastingbeginselen, zijnde doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit. In dit hoofdstuk zullen twee alternatieve regelingen om de liquidatieverliesregeling te beperken worden voorgesteld die meer in lijn liggen met de genoemde belastingbeginselen. Hiermee zal een antwoord worden gegeven op de vierde deelvraag: 'Is er een beter alternatief dat meer aan de genoemde belastingbeginselen voldoet?'

5.2 Nieuwe territoriale voorwaarde

Het kabinet heeft er bij 'het belasting heffen evenwichtiger maken' zoals besproken in paragraaf 4.2.1.1 voor gekozen om de liquidatieverliesregeling territoriaal te beperken. In deze paragraaf zal een alternatief worden besproken wat past binnen de structuur van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling. Dit alternatief is voorgesteld door de NOB.⁵³ In dit alternatief wordt voorgesteld om bij het beperken van het liquidatieverlies met behulp van de territoriale voorwaarde aan te sluiten bij de al bestaande lijsten van laagbelaste en non-coöperatieve jurisdicties in plaats van de gebieden zoals ze nu zijn opgenomen in de nieuwe wet. De implicaties hiervan worden hierna besproken.

5.2.1 Laagbelaste en non-coöperatieve jurisdicties

De non-coöperatieve jurisdictieslijst is een lijst die opgesteld is door de EU in het kader van de strijd tegen belastingontwijking. In de lijst staan landen die niet voldoen aan de Europese minimum fiscale standaard. De criteria waar landen aan moeten voldoen zijn fiscale transparantie, geen schadelijke belastingconcurrentie en participatie aan het internationale proces van de OESO om grondslaguitholling en winstverschuiving tegen te gaan.⁵⁴

De lijst van laagbelaste jurisdicties is door Nederland zelf opgesteld. Op deze lijst staan landen met een statutair winstbelastingtarief van minder dan 9%.⁵⁵ Er staan meer landen op deze lijst dan op de Europese non-coöperatieve jurisdictieslijst.

⁵³ NOB (2020), Betreft reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op het wetsvoorstel Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.

⁵⁴ 'Overleg over herziening EU-lijst niet-coöperatieve jurisdicties', V-N Vandaag 2020/2280.

⁵⁵ 'Nederland stelt zelf lijst laagbelastende landen vast in strijd tegen belastingontwijking', Rijksoverheid, 28-12-2018.

In de fiscale wetgeving worden beide lijsten gebruikt. Een voorbeeld waar beide lijsten worden gebruikt, is de Controlled Foreign Company bepaling (hierna: CFC), art. 13ab Wet Vpb 1969. Blijkens de MvT bij dit artikel, is deze bepaling een implementatie van de Europees rechtelijke ATAD1-richtlijn. In de MvT bij deze bepaling wordt benoemd dat de bepaling vooral bedoeld is om grondslaguitholling tegen te gaan.⁵⁶ De bepaling werkt zoals benoemd in de MvT kortgezegd als volgt uit: allereerst moet vastgesteld worden of er sprake is van een gecontroleerd lichaam. Een van de criteria bij het bepalen hiervan, is of het lichaam gevestigd is in een land dat is opgenomen in de non-coöperatieve jurisdictieslijst dan wel de laagbelaste jurisdictieslijst. Vervolgens worden voordelen van een CFC tot de winst van de belastingplichtige gerekend voor zover deze voordelen niet (tijdig) zijn uitgekeerd.

5.2.2 Voorstel

Zoals in paragraaf 5.2.1 besproken, is de CFC-maatregel waarbij de non-coöperatieve jurisdictieslijst en de laagbelaste jurisdictieslijst gebruikt worden een antibelastingontwijking maatregel die grondslaguitholling probeert tegen te gaan. In paragraaf 4.2.1 is besproken dat de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling bedoeld is om grondslaguitholling tegen te gaan en daarmee de belastingheffing evenwichtiger te maken voor multinationals. De doelen bij de twee bepalingen lijken dus in overeenstemming met elkaar. Is het daarom niet voor de hand liggender om voor de territoriale voorwaarde aan te sluiten bij de non-coöperatieve jurisdictieslijst dan wel de laagbelaste jurisdictieslijst? Mijns inziens zal de kwantitatieve voorwaarde dan ook niet meer nodig zijn, omdat de non-coöperatieve jurisdictieslijst zelf door de EU is opgesteld in de strijd tegen belastingontwijking. Bij het beoordelen of de bepaling al dan niet in strijd is met het EU-recht, zal de lijst naar mijn verwachting als een noodzakelijke objectieve rechtvaardigingsgrond worden beoordeeld (dit is echter wel een aanname, de praktijk moet uitwijzen of het HvJ dit ook daadwerkelijk beslist). Zodoende is het probleem waarvoor de kwantitatieve voorwaarde is ingevoerd, het in strijd zijn met EU-recht, opgelost en wordt de voorwaarde overbodig. Daarmee wordt de bepaling een stuk proportioneler: nu wordt de groep met meer dan 5% belang maar minder dan een kwalificerend belang niet meer beperkt in het nemen van liquidatieverlies om een andere groep met dochterondernemingen in niet toegestane gebieden te kunnen beperken in het nemen van liquidatieverlies. Daarnaast wordt de territoriale voorwaarde ook proportioneler: nu wordt geen willekeurige lijn getrokken tussen gebieden waar liquidatieverlies wel uit kan worden genomen en gebieden waar dat niet kan, maar bij gebieden waar volgens onder andere de EU de kans op belastingontwijking groter is. Hiermee is een groot bezwaar wat besproken is in hoofdstuk 4 weggenomen. Of het eerste doel van het kabinet, de belastingheffing van multinationals evenwichtiger maken, wordt behaald blijft echter de vraag. De landen die in de

⁵⁶ *Kamerstukken II 2018/19, 35 030, nr. 3, p.3.*

lijsten opgenomen zijn worden gekenmerkt als belastingparadijzen.⁵⁷ In deze landen worden meestal geen reële investeringen gedaan.⁵⁸ Ze worden eerder gebruikt als land waar kapitaalstromen doorheen vloeien. Daarnaast zijn het relatief weinig landen die op deze lijst staan (het aantal kan veranderen doordat landen bijvoorbeeld zijn gaan voldoen aan de EU-criteria zoals benoemd in paragraaf 5.2.1). Het ligt dan ook in de lijn der verwachting dat relatief weinig liquidatieverliezen getroffen worden door een dergelijke territoriale voorwaarde, waardoor het doel van het kabinet om de belastingheffing evenwichtiger te maken niet wordt behaald en daarmee de bepaling niet doeltreffend is. Desalniettemin werkt het voorstel proportioneler uit voor de belastingplichtigen als het kabinet territorialiteit kiest bij het beperken van de liquidatieverliesregeling. Zo is dit voorstel niet doeltreffend voor het kabinet, maar proportioneler voor de belastingplichtigen.

Het kabinet heeft echter in reactie op vragen van Kamerleden al aangegeven niet te willen aansluiten bij de laagbelaste jurisdictielijst.⁵⁹ Dit omdat de liquidatieverliesregeling anders niet genoeg beperkt wordt zoals hierboven besproken.

Wat betreft neutraliteit, blijven de conclusies van paragraaf 4.4 voor de territoriale voorwaarde van toepassing. Er wordt namelijk nog steeds een onderscheid gemaakt tussen bepaalde gebieden in het al dan niet beperken van de liquidatieverliesregeling waardoor er gedragsreacties kunnen worden opgeroepen bij belastingplichtigen. Dit is wel minder, aangezien de lijst een stuk korter is dan het geval is bij de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.

5.3 Maximale verliesverrekening

In deze paragraaf wordt, anders dan in paragraaf 5.2, een andere systematiek voorgesteld bij het beperken van de liquidatieverliesregeling. Dit voorstel is gedaan door de Commissie Ter Haar.⁶⁰ De commissie was door de staatsecretaris van Financiën ingesteld om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om de belastingheffing over winsten van multinationals eerlijker te maken, terwijl Nederland aantrekkelijk blijft voor Nederlandse hoofdkantoren.⁶¹

⁵⁷ Zie bijvoorbeeld NOB(2018), betreft reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op Internetconsultatie fiscaal verdragsbeleid en aanwijzing van laagbelastende staten.

⁵⁸ J. Langerock, *Off the hook: how the EU is about to whitewash the world's worst tax havens*, Oxford: Oxfam GB 2019, p6.

⁵⁹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 6, p.6.

⁶⁰ Op weg naar balans in de vennootschapsbelasting, bijlage bij *Kamerstukken II 2019/20*, 31 066, nr. 623, p.104.

⁶¹ *Kamerstukken II 2019/20*, 31 066, nr. 623.

5.3.1 Voorstel

De commissie stelt dat de gekozen weg van het beperken van liquidatieverliezen door het kabinet voor een verslechtering van de aantrekkelijkheid van Nederland als vestigingsland voor hoofdkantoren zorgt. Als alternatief stelt de commissie voor om de liquidatieverliesregeling qua systematiek te laten aansluiten bij de door de commissie voorgestelde verliesverrekeningsregels. Dit houdt in dat een liquidatieverlies voortvloeiende uit een liquidatie buiten de EU/EER voor maximaal 50% van de belastbare winst in aanmerking kan worden genomen, met een doelmatigheidsdrempel van € 1.000.000. Dus liquidatieverliezen tot dit bedrag zijn niet beperkt. Dit zou in combinatie moeten gaan met een onbeperkte voortwentelingstermijn zodat verliezen niet alsnog verloren gaan.⁶² De keuze om alleen non-EU/EER situaties te beperken ligt hem in het feit dat een strengere vormgeving strijdigheid met EU-recht met zich mee kan brengen. Daarom wordt er voor gekozen om alleen de non-EU/EER situaties te beperken.⁶³

Het kabinet heeft in de MvT bij Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling aangegeven dat 'de richting waarvoor wordt gekozen met dit wetsvoorstel past binnen een van de belangrijke doelstellingen die ten grondslag lag aan de aanbevelingen van de Adviescommissie: het creëren van een ondergrens in de vennootschapsbelasting voor bedrijven met winstgevende activiteiten in Nederland.'⁶⁴ Waarom het kabinet bij het beperken van de liquidatieverliesregeling dan voor een fundamenteel andere weg kiest dan de commissie, wordt niet duidelijk.

Deze voorgestelde maatregel van de commissie heeft als voordeel voor het kabinet dat de liquidatieverliesregeling er niet meer voor kan zorgen dat in winstjaren de te betalen belasting in Nederland nihil wordt: er blijft altijd een grondslag van 50% van de belastbare winst over.⁶⁵ Dit lijkt tegemoet te komen aan het doel van het kabinet om de belastingheffing evenwichtig te maken: in paragraaf 4.2.1 werd bij evenwichtigheid namelijk genoemd dat de keuze om de liquidatieverliesregeling te beperken zijn oorsprong vindt in de constatering dat uit de praktijk blijkt dat door toepassing van de liquidatieverliesregeling belastingplichtigen meerdere jaren geen vennootschapsbelasting in Nederland hebben betaald.⁶⁶ Binnen het voorstel wordt in winstjaren nu wel degelijk belasting betaald, al is er een groot liquidatieverlies. Daarnaast is het ook voor belastingplichtigen een tegemoetkoming ten opzichte van hoe de wet nu is vormgegeven. Binnen de

⁶² Dit is anders dan de huidige verliesverrekeningstermijnen van een jaar carryback en zes jaar carryforward zoals neergelegd in art. 20 Wet Vpb 1969.

⁶³ Op weg naar balans in de vennootschapsbelasting, bijlage bij *Kamerstukken II 2019/20*, 31 066, nr. 623, p.135.

⁶⁴ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 3, p.2.

⁶⁵ Mits de doelmatigheidsdrempel is overschreden.

⁶⁶ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 568, nr. 6, p.3.

Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling is het namelijk zo dat een reëel geleden verlies, als het wordt beperkt, helemaal niet in aftrek kan worden gebracht. Met de door de commissie voorgestelde onbeperkte voortwentelingstermijn, blijft het liquidatieverlies altijd aftrekbaar. Volgens de commissie wordt daardoor grensoverschrijdend ondernemen minder belemmerd, waardoor er dus minder schade aan het vestigingsklimaat voor hoofdkantoren ontstaat.⁶⁷

Mijns inziens wordt de temporele voorwaarde dan ook overbodig. Aangezien een liquidatieverlies onbeperkt vooruit gewenteld kan worden, maakt het niet uit wanneer het verlies genomen wordt. Stel bijvoorbeeld dat een belastingplichtige een verliesjaar heeft en overweegt een buitenlandse deelneming te liquideren. Voorheen was het lucratiever om daarmee te wachten tot een winstjaar. Nu maakt het technisch gezien niet uit, aangezien het verlies onbeperkt in de tijd kan worden meegenomen. Waar voorheen de verliezen konden verdampen, is dat met dit voorstel dus niet meer mogelijk.

Het voorstel van de commissie lijkt mijns inziens doeltreffend. Het eerste doel van het kabinet, de belastingheffing over winsten van multinationals evenwichtiger maken, lijkt behaald te worden middels het voorstel. In winstjaren wordt nu hoe dan ook belasting betaald, waardoor de belastingheffing evenwichtiger wordt, zoals blijkt uit de definitie van evenwichtigheid in paragraaf 4.2.1.

Daarnaast lijkt het voorstel proportioneler uit te werken. Er geldt dan namelijk geen kwantitatieve voorwaarde: dan zou de groep met meer dan 5% belang maar minder dan een kwalificerend belang niet meer beperkt worden in het nemen van liquidatieverlies. Dit gebeurt namelijk om een andere groep met dochterondernemingen in niet toegestane gebieden te kunnen beperken in het nemen van liquidatieverlies, zie paragraaf 4.3.2. Ook de territoriale beperking in het voorstel van de commissie werkt mijns inziens proportioneler uit dan de territoriale voorwaarde uit de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling. Liquidatieverliezen zijn in het voorstel namelijk altijd aftrekbaar door de onbeperkte voortwentelingstermijn, waar de liquidatieverliezen in de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling onder voorwaarden definitief worden beperkt. Dit is bijvoorbeeld het geval als een deelneming die gevestigd is in een niet toegestaan gebied wordt geliquideerd en het liquidatieverlies wat hieruit voortvloeit hoger is dan de franchise. Verder vindt ook de fiscale rechtspraak dat het voorstel van de commissie hierin beter uitwerkt.⁶⁸

⁶⁷ Op weg naar balans in de vennootschapsbelasting, bijlage bij *Kamerstukken II 2019/20*, 31 066, nr. 623, p.105.

⁶⁸ Zie bijvoorbeeld Bobeldijk & Heijtel, NLF-W 2021/20.

De neutraliteit zou met het voorstel van de commissie ook beter gewaarborgd zijn. Nu liquidatieverliezen altijd aftrekbaar blijven, zal dit voor belastingplichtigen ook geen barrière zijn om investeringen buiten de EU/EER te doen. Dit is anders bij de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling waar verliezen ook daadwerkelijk worden beperkt en niet meer aftrekbaar zijn. Wel moet een kanttekening worden gemaakt: de contante waarde van de verliezen die lang in de toekomst vooruit worden gewenteld, kunnen lager uitvallen dan wanneer een verlies in een keer genomen mag worden. Op deze manier kan uit het voorstel van de commissie alsnog een prikkel uitgaan om eerder een investering te doen in een EU/EER gebied, waar het verlies wel ineens te nemen is, waardoor de neutraliteit in het geding komt.

5.4 Bevindingen

In dit hoofdstuk zijn twee alternatieve regelingen om de liquidatieverliesregeling te beperken voorgesteld die meer in lijn liggen met de voor deze scriptie relevante belastingbeginselen, zijnde doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit, om tot een antwoord te komen op de vierde deelvraag: : ‘Is er een beter alternatief dat meer aan de genoemde belastingbeginselen voldoet?’

Als eerste is voorgesteld om de territoriale voorwaarde te veranderen op een manier dat liquidatieverliezen voortvloeiende uit landen die op de non-coöperatieve jurisdictieslijst dan wel de laagbelaste jurisdictieslijst staan, worden beperkt. Daarmee wordt de bepaling een stuk proportioneler: nu wordt de groep met meer dan 5% belang maar minder dan een kwalificerend belang niet meer beperkt in het nemen van liquidatieverlies om een andere groep met dochterondernemingen in niet toegestane gebieden te kunnen beperken in het nemen van liquidatieverlies. Daarnaast wordt de territoriale voorwaarde ook proportioneler: nu wordt geen willekeurige lijn getrokken tussen gebieden waar liquidatieverlies wel uit kan worden genomen en gebieden waar dat niet kan, maar bij gebieden waar volgens onder andere de EU de kans op belastingontwijking groter is.

De maatregel is echter niet doeltreffend: omdat er weinig landen op de lijsten staan, worden veel minder liquidatieverliezen beperkt waardoor de belastingheffing in de ogen van de wetgever niet evenwichtiger wordt. Daarnaast werkt het voorstel niet neutraal uit: er gaat nog steeds een prikkel uit om in bepaalde gebieden minder te investeren.

Als tweede is voorgesteld om aan te sluiten bij het voorstel van de commissie Ter Haar. Dit houdt in dat een liquidatieverlies voortvloeiende uit een liquidatie buiten de EU/EER voor maximaal 50% van

de belastbare winst in aanmerking kan worden genomen, met een doelmatigheidsdrempel van €1.000.000.⁶⁹

Het voorstel van de commissie lijkt mijns inziens doeltreffend. In winstjaren wordt nu hoe dan ook belasting betaald, waardoor de belastingheffing evenwichtiger wordt. Daarnaast lijkt het voorstel proportioneler uit te werken. Er is nu namelijk geen kwantitatieve voorwaarde en de territoriale voorwaarde is anders vormgegeven. Liquidatieverliezen zijn in het voorstel namelijk altijd aftrekbaar door de onbeperkte voortwentelingstermijn, waar de liquidatieverliezen in de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling onder voorwaarden definitief worden beperkt. Anders dan de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling gaat er veel minder een prikkel uit het voorstel van de commissie om in bepaalde gebieden te investeren. Wel moet hierbij een kanttekening worden geplaatst omdat er geen rekening wordt gehouden met inflatie.

Al met al kan geconcludeerd worden dat beide voorstellen een verbetering zijn ten opzichte van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling, waarbij het voorstel van de commissie Ter Haar duidelijk de betere is.

⁶⁹ Op weg naar balans in de vennootschapsbelasting, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 31 066, nr. 623, p.104.

6. Conclusie

In dit onderzoek is de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling getoetst aan de voor dit onderzoek relevante belastingbeginselen, zijnde doeltreffendheid, proportionaliteit en neutraliteit. De onderzoeksvraag was dan ook:

'In hoeverre voldoet de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling aan de voor dit onderzoek relevante belastingbeginselen en is er een beter alternatief?'

Eerst is in hoofdstuk 2 een theoretische basis gelegd door de systematiek van de deelnemingsvrijstelling en de liquidatieverliesregeling uit te leggen om te begrijpen wat er beperkt wordt middels de nieuwe wet. De belangrijkste conclusies uit dit hoofdstuk zijn dat door de deelnemingsvrijstelling economisch dubbele belasting wordt voorkomen en dat de liquidatieverliesregeling hierop een belangrijke uitzondering is.

Vervolgens is in hoofdstuk 3 de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling in al zijn facetten aan bod gekomen, wat van belang was om de nieuwe wet te toetsen. Eerst is ingegaan op de territoriale en kwantitatieve voorwaarde. Deze territoriale voorwaarde houdt in dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 alleen in aanmerking te nemen is indien het ontbonden lichaam is gevestigd in Nederland, een andere lidstaat van de Europese Unie, een andere lidstaat van de Europese Economische Gemeenschap, of een bij ministeriële regeling aangewezen staat waarmee De Europese Unie een associatieovereenkomst heeft gesloten. De kwantitatieve voorwaarde houdt in dat een liquidatieverlies boven de € 5.000.000 alleen in aanmerking te nemen is indien de belastingplichtige, al dan niet tezamen met een lichaam waarin hij een kwalificerend belang heeft, een kwalificerend belang heeft in het ontbonden lichaam. Hierna zijn nog antimisbruikbepalingen zoals de toetsingsperiode en de doorkijkbepalingen besproken. Ten slotte is de temporele voorwaarde aan bod gekomen. De temporele voorwaarde houdt in dat de vereffening van het vermogen van het ontbonden lichaam is voltooid in uiterlijk het derde kalenderjaar na het kalenderjaar waarin de onderneming van het ontbonden lichaam geheel of nagenoeg geheel is gestaakt dan wel een besluit hiertoe is genomen. Een liquidatieverlies wat later dan deze periode in aanmerking wordt genomen, is dus door de werking van deze voorwaarde in beginsel niet meer in aanmerking te nemen.

Na de theorie te hebben besproken, is de nieuwe wet in hoofdstuk 4 getoetst aan de relevante belastingbeginselen. Eerst is de nieuwe wet getoetst aan doeltreffendheid. Mijns inziens wordt het eerste doel niet bereikt middels de nieuwe wet. Het kabinet kiest er bij het 'belasting heffen evenwichtiger maken' voor om de liquidatieverliesregeling te beperken op basis van territoriale gebieden. Omdat het gebonden is aan EU-recht kan het de liquidatieverliezen die voortvloeien uit

liquidaties in toegestane gebieden niet beperken waardoor de belastingheffing voor deze belastingplichtigen niet 'evenwichtig' wordt. Daarnaast wordt het MKB, anders dan het kabinet voor ogen heeft, harder getroffen door de nieuwe wet. Het tweede doel lijkt mijns inziens wel behaald. Door een vaste periode in te bouwen in de wet waarin het liquidatieverlies genomen kan worden, kan een belastingplichtige niet meer het verlies uitstellen naar een moment waarop het hem schikt. De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling is derhalve voor de helft doeltreffend.

Als tweede is de nieuwe wet getoetst aan proportionaliteit. De territoriale voorwaarde werkt mijns inziens disproportioneel uit mede door de negatieve connotatie rondom de bepaling. De kwantitatieve voorwaarde is disproportioneel omdat het een groep met meer dan 5% belang maar minder dan een kwalificerend belang nu beperkt in het nemen van liquidatieverlies. Dit om een andere groep met dochterondernemingen in niet toegestane gebieden te kunnen beperken in het nemen van liquidatieverlies. De temporele voorwaarde is wel proportioneel bevonden. Als laatste is de nieuwe wet getoetst aan neutraliteit. Hierbij is naar voren gekomen dat de kwantitatieve en territoriale voorwaarde het gedrag van belastingplichtigen kunnen beïnvloeden en daardoor niet neutraal uitpakken. De temporele voorwaarde zorgt er nog steeds niet voor dat liquidatieverliezen worden genomen op tijdstippen waarop dat zou moeten binnen goedkoopmansgebruik. Ook is binnen de driejaarstermijn nog ruimte voor planning waardoor ook de temporele voorwaarde niet neutraal uitwerkt.

Al met al kan geconcludeerd worden dat de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling voor de helft doeltreffend en voor de helft proportioneel is en in zijn geheel niet neutraal is.

Na geconstateerd te hebben dat de nieuwe wet niet helemaal voldoet aan de relevante belastingbeginselen, zijn in hoofdstuk 5 twee alternatieve regelingen voorgesteld die meer voldoen aan de relevante belastingbeginselen. Als eerste is voorgesteld om de territoriale voorwaarde te veranderen op een manier dat liquidatieverliezen voortvloeiende uit landen die op de non-coöperatieve jurisdictieslijst dan wel de laagbelaste jurisdictieslijst staan, worden beperkt. Daarmee wordt de bepaling een stuk proportioneler voor belastingplichtigen: nu wordt de groep met meer dan 5% belang maar minder dan een kwalificerend belang niet meer beperkt in het nemen van liquidatieverlies om een andere groep met dochterondernemingen in niet toegestane gebieden te kunnen beperken in het nemen van liquidatieverlies. Daarnaast wordt de territoriale voorwaarde ook proportioneler: nu wordt geen willekeurige lijn getrokken tussen gebieden waar liquidatieverlies wel uit kan worden genomen en gebieden waar dat niet kan, maar bij gebieden waar volgens onder andere de EU de kans op belastingontwijking groter is.

De maatregel is echter niet doeltreffend: omdat er weinig landen op de lijsten staan, worden veel minder liquidatieverliezen beperkt waardoor de belastingheffing in de ogen van de wetgever niet evenwichtiger wordt. Daarnaast werkt het voorstel niet neutraal uit: er gaat nog steeds een prikkel uit om in bepaalde gebieden minder te investeren.

Als tweede is voorgesteld om aan te sluiten bij het voorstel van de commissie Ter Haar. Dit houdt in dat een liquidatieverlies voortvloeiende uit een liquidatie buiten de EU/EER voor maximaal 50% van de belastbare winst in aanmerking kan worden genomen, met een doelmatigheidsdrempel van €1.000.000.⁷⁰

Het voorstel van de commissie lijkt mijns inziens doeltreffend. In winstjaren wordt nu hoe dan ook belasting betaald, waardoor de belastingheffing evenwichtiger wordt. Daarnaast lijkt het voorstel proportioneler uit te werken. Er is nu namelijk geen kwantitatieve voorwaarde en de territoriale voorwaarde is anders vormgegeven. Liquidatieverliezen zijn in het voorstel namelijk altijd aftrekbaar door de onbeperkte voortwentelingstermijn, waar de liquidatieverliezen in de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling onder voorwaarden definitief worden beperkt. Anders dan de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling gaat er veel minder een prikkel uit het voorstel van de commissie om in bepaalde gebieden te investeren. Wel moet hierbij een kanttekening worden geplaatst omdat er geen rekening wordt gehouden met inflatie.

Al met al kan geconcludeerd worden dat beide voorstellen een verbetering zijn ten opzichte van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling, waarbij het voorstel van de commissie Ter Haar duidelijk de betere is.

⁷⁰ Op weg naar balans in de vennootschapsbelasting, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 31 066, nr. 623, p.104.

Literatuurlijst

Boeken

Berk & DeMarzo, *Corporate Finance 2020*

J. Berk & P. DeMarzo, 'Corporate Finance', New York: Pearson 2020.

Dool, van den e.a., *Compendium vennootschapsbelasting 2020*

dr. R.P. van den Dool, prof.dr.mr. G.W.J.M. Kampschöer RA, drs. M. Nieuweboer, R.C. de Smit MSc & drs. H.A. Vollebregt MDR, 'Compendium vennootschapsbelasting', Deventer: Wolters Kluwer 2020.

Essers, *Cursus Belastingrecht 2021*

prof. dr. P.H.J. Essers, 'Het voorzichtigheidsbeginsel', *Cursus belastingrecht*, IB.3.2.16.B.b3, 05-04-2021.

Hofman, *Cursus Belastingrecht 2021*

dr. A.W. Hofman, 'Meegekocht dividend', *Cursus belastingrecht*, Vpb.2.4.4.E.c 2021.

Langerock, *Off the hook 2019*

Johan Langerock, 'Off the hook: how the EU is about to whitewash the world's worst tax havens', Oxford: Oxfam GB 2019.

Rosen & Gayer, *Public Finance 2010*

H.S. Rosen & T. Gayer, 'Public Finance', New York: McGraw Hill 2010.

Streek, van der, *Cursus belastingrecht 2020*

prof.dr. J.L. van de Streek, 'Liquidatie-uitkering', *Cursus belastingrecht*, Vpb.2.4..13.B.c 2020.

Artikelen

Bobeldijk & Heijtel, *NLF-W 2021/20*

prof. mr. dr. A.C.P. Bobeldijk en mr. D.L. Heijtel, De gewijzigde liquidatieverliesregeling: een overzicht en evaluatie (deel 2), NLF-W 2021/20.

Oudemans, *NLF 2020/2064*

M. Oudemans, Wetsvoorstel 'Beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling', NLF 2020/2064.

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 1986/87, 19 968, nr. 3.

Kamerstukken II 1990/91, 22008, nr. 1.

Kamerstukken II 2009/10, 32 129, nr. 3.

Kamerstukken II 2018/19, 34 952, nr. 30.

Kamerstukken II 2018/19, 35 030, nr. 3.

Kamerstukken II 2019/20, 31 066, nr. 623.

Op weg naar balans in de vennootschapsbelasting, bijlage bij *Kamerstukken II 2019/20, 31 066, nr. 623.*

De Nederlandse belastingmix, bijlage bij *Kamerstukken II 2019/20, 32 140, nr.71.*

Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 2.

Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3.

Ramingstoelichting, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 3.*

Kamerstukken II 2020/21, 35 568, nr. 6.

Jurisprudentie

HR

HR 27 januari 1988: ECLI:NL:HR:1988:ZC3744.

HR 23 september 1992: ECLI:NL:HR:1992:ZC5105.

HR 25 november 2011: ECLI:NL:HR:2011:BR4807.

HvJ

HvJ 13 april 2000: ECLI:EU:C:2000:205.

HvJ 13 december 2005: ECLI:EU:C:2005:763.

HvJ 13 november 2012: ECLI:EU:C:2012:707.

Mediabronnen

CBS & Panteia 2013. Monitor Buitenlandse investeringen MKB.

CBS & Panteia, Monitor Buitenlandse investeringen MKB, geraadpleegd via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2013/38/monitor-buitenlandse-investeringen-mkb>, op 20 mei 2021.

NOB 2018

NOB , brief van 23 oktober 2018 met daarin opgenomen de reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op Internetconsultatie fiscaal verdragsbeleid en aanwijzing van laagbelastende staten.

Trouw 2018. Shell betaalt in Nederland geen winstbelasting.

Trouw, Shell betaalt in Nederland geen winstbelasting, geraadpleegd via trouw.nl/nieuws/shell-betaalt-in-nederland-geen-winstbelasting~ba0ffbe9/, op 16 maart 2021.

Rijksoverheid 2018. Nederland stelt zelf lijst laagbelastende landen vast in strijd tegen belastingontwijking.

Rijksoverheid, 'Nederland stelt zelf lijst laagbelastende landen vast in strijd tegen belastingontwijking', geraadpleegd via <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/12/28/nederland-stelt-zelf-lijst-laagbelastende-landen-vast-in-strijd-tegen-belastingontwijking>, op 25 mei 2021.

NOB 2019

NOB, brief van 15 mei 2019 met daarin opgenomen de reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op de internetconsultatie Wet aanpassing liquidatie- en stakingsverliesregeling.

VNO-NCW 2019

VNO-NCW, brief van 16 mei 2019 met daarin opgenomen de reactie van VNO-NCW op internetconsultatie Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.

Taxlive 2020

Taxlive, Overleg over herziening EU-lijst niet-coöperatieve jurisdicties, V-N Vandaag 2020/2280.

NOB 2020

NOB, brief van 2 oktober 2020 met daarin opgenomen de reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op het wetsvoorstel Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.